SK-104 बृहदारण्यकशाङ्करभाष्यम्-३,४

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)द्वादशसु दश समाधत्त। 1x10=10

1. "जनको ह वैदेहः" इत्यादिना किं काण्डमारभ्यते?
2. सन्यासिनःयज्ञोपवीतादिलिङ्गपरित्यागे किं श्रुतिप्रमाणम्?
3. आर्तभागस्य प्रश्नसारः कः?
4. एषणात्रयं किम्?
5. आदित्याः कति? के ते?
6. अक्षरब्रह्मणः निरुपाधिकत्वे किं प्रमाणम्?
7. याज्ञवल्क्यं प्रति आरुणिकृतः प्रश्नः कः?
8. "क्व पारिक्षिता अभवन्" इत्यस्योत्तरं किम्?
9. "न दृष्टेः द्रष्टारं पश्येः" अत्र भाष्योक्तः शब्दार्थः कः?
10. किमर्थं कहोलसंवादः आरब्धः?
11. "गार्गि मातिप्राक्षीः" इत्यस्य वचनस्य अभिप्रेतार्थः कः?
12. “यज्ञोपवीतादीनां साधनानां परित्यागः न शक्यते” इत्यत्र किं प्रमाणम्?

B)सप्तसु पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1. जनको ह वैदेहो बहुदक्षिणेन यज्ञेनेजे।
2. कति ग्रहाः कत्यतिग्रहा इति ?
3. अथ हैनं कहोलः कौषीतकेयः पप्रच्छ।
4. यदिदं सर्वमप्सु ओतं च प्रोतं च कस्मिन्नु खल्वापः..।

5. एष त आत्मान्तर्याम्यमृतोऽदृष्टः द्रष्टा ....।

6. सा होवाच यदूर्ध्वं याज्ञवल्क्य दिवो यदवाक्।

7. स होवाच महिमान एवैषामेते त्रयस्त्रिंशत्त्वेव।

C)पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। **5x3=15**

1. भुज्युब्राह्मणदिशा पारिक्षितानां गतिविचारः।

2. कहोलब्राह्मणदिशा पारिव्राज्यविधेः कर्मविधिविरोधाविरोधविचारः।

3. आरुणियाज्ञवल्क्यसंवादानुसारम् अन्तर्यामिस्वरूपम्।

4. शाकल्यब्राह्मणानुसारं देवताभेददर्शनपूर्वकं ब्रह्मस्वरूपप्रतिपादनम्।

5. चतुर्थाध्यायस्य द्वितीयब्राह्मणानुसारं जनकं प्रति याज्ञवल्क्योपदेशः।

D)द्वयोरेकं समाधत्त। **10x1=10**

1. गार्गिब्राह्मणदिशा प्रश्नोत्तरं संगृह्य निरुपाधिकब्रह्मस्वरूपं समन्त्रं निरूपयत।

2. याज्ञवल्क्यार्तभागसंवाददिशा ग्रहातिग्रहरूपमृत्युं व्याख्याय विद्वत्पुरुषस्य प्राणादयः

   उत्क्रामन्ति आहोस्विन्नेति इति परामर्शयत।

~~**~~

RKMVU/DSS/Int MA/14-19/J2017/SK-131

SK-131 ब्रह्मसूत्रम् I.1-2

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)द्वादशसु दश समाधत्त। **1x10=10**

1. ब्रह्मसूत्रे कति अध्यायाः? तेषां नामानि लिखत।
2. अन्यथाख्यातिमते अध्यासः कः?
3. गुहाप्रविष्टाधिकरणे विषयवाक्यं कुतः स्वीकृतम्?
4. अन्तरधिकरणे विषयवाक्यं किम्?
5. ब्रह्मविद्या किंप्रयोजना?
6. संस्कारो नाम कः?
7. अधिकरणस्य लक्षणं किम् ?
8. आत्मा "भोक्तैव केवलं न कर्ता" इति कस्य मतम्?
9. गुहाप्रविष्टाधिकरणस्य पूर्वपक्षः कः?
10. सर्वत्रप्रसिद्ध्यधिकरणे कति सूत्राणि सन्ति?
11. “आम्नायस्य क्रियार्थत्वात्...” केन प्रोक्तम्?
12. ब्रह्मणः सर्वज्ञत्वे किं सूत्रप्रमाणम् ?

B)सप्तसु पञ्च समाधत्त। **3x5=15**

1. अनुपपत्तेस्तु न शारीरः|
2. ईक्षतेर्नाशब्दम्|
3. तन्निष्ठस्य मोक्षोपदेशात्|
4. भेदव्यपदेशाच्च (वृत्तिकारदिशा)|

5. मान्त्रवर्णिकमेव च गीयते(भाष्यकारदिशा)|

6. अत्ता चराचरग्रहणात्|

7. न च स्मार्तमतद्धर्माभिलापात्|

C)पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। **5x3=15**

1. आकाशाधिकरणम्|
2. जन्माद्यधिकरणम्|
3. शास्त्रयोनित्वाधिकरणम्|
4. अन्तराधिकरणम्|
5. गुहाप्रविष्टाधिकरणम्|

D)द्वयोरेकं समाधत्त। **10x1=10**

1. "अथातो ब्रह्मजिज्ञासा" - इत्येतत्सूत्रं सदलकृत्यं व्याख्यात।
2. अध्यासभाष्यमधिकृत्य लघूपन्यासं कुरुत|

RKMVU/DSS/Int MA/12-17/J2017/SK-135

SK-135 – ब्रह्मसूत्रे तृतीयाध्याये १,२,३ पादाः

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)पञ्च प्रश्नान् उत्तरत। 1x5=5

1. "पञ्चाग्निविद्यामाश्रित्य संसारगतिप्रभेदः प्रदर्श्यते" कुतः?
2. ब्रह्मसूत्रस्य तृतीयाध्यायस्य नाम किम्?
3. बादरिमते चरणशब्दार्थः कः?
4. पूर्वपक्षे आत्मनः सेतुत्वं किमभिप्रायकम्?
5. जैमिनिमते कर्मफलदाता कः?
6. परस्य ब्रह्मणो देहादिषूपाधिष्वन्तरनुप्रवेशे श्रुतिप्रमाणं किम्?
7. “स्वाध्यायस्य तथात्वेन... “इत्यादि सूत्रे तथात्वेन इति शब्दस्य कः अर्थः?

B)वाक्येनैकेन पञ्चानाम् उत्तरं लिखत। 1x5=5

1. सिद्धान्ते मूर्च्छावस्थायाः स्वरूपं किम्?
2. मुग्धाधिकरणस्य विशयः कः?
3. सुप्तो जीव एव प्रतिबुध्यते इत्यत्र सूत्रप्रमाणं किम्?
4. “संपरिष्वक्तः रंहति प्रश्ननिरूपणाभ्याम्" अत्र किं निरूपणम्?
5. प्रथमेऽश्रवणादिति चेन्न ... इत्यस्मिन् सूत्रे प्रथमशब्देन किमुच्यते?
6. "व्रीह्यादिषु संसर्गमात्रत्वमनुशयिनां भवति"कुतः?
7. अनिष्टादिकारिणः चन्द्रमसं गच्छन्तीत्यत्र श्रुतिप्रमाणं किम्?

C)सप्तसु पञ्चानां अर्थप्रकाशं कुरुत। 3x5=15

1. “मायामात्रं तु......” इत्यादि सूत्रं व्याख्यात।]

2. “तदभावो नाडीषु....” इत्यादि सूत्रार्थं स्पष्टीकुरुत।

3. “न स्थानतः अपि...” इति सूत्रार्थं विषदयत।

4. “कृतात्यये अनुशयवान् ... ” इत्यादि सूत्रं यथाभाष्यं वर्णयत।

5. “अन्याधिष्ठितेषु पूर्ववदभिलापात्” इति सूत्रार्थं वर्णयत।

6. साभाव्यापत्त्यधिकरणसारं लिखत।

7. “प्रकृतैतावत्त्वं हि प्रतिषेधति ततो ब्रवीति च भूयः” इति सूत्रं यथाभाष्यं व्यख्यात।

D)पञ्चसु त्रयाणामेव लघुटिप्प्पणीं कुरुत। 5x3=15

1. इष्टादिकारिणः चन्द्रमसलोकतः निरनुशयाः अवरोहन्त्युत सानुशया इति कृतात्ययाधिकरणमाश्रित्य पूर्वोत्तरपक्षं विचारयत।
2. स्वप्ने रथादिसृष्टिः पारमार्थिकी उत मायामयीति सन्ध्यधिकरणपर्यालोचनया विचारयत।
3. उभयलिङ्गाधिकरणपर्यालोचनया ब्रह्मणः श्रुतिसम्मतं स्वरूपं दर्शयत।
4. पञ्चाग्निविद्यामाश्रित्य जीवो भूतसूक्ष्मैः सम्परिष्वक्तः, सति देहनाशे, गच्छतीति भाष्यदिशा विव्रियताम्।
5. फलाधिकरणसारं संगृह्णीत।

E)अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत। 10x1=10

1. पराधिकरणस्य सारं संगृह्णीत।
2. सन्ध्यधिकरणसारं यथाभाष्यं प्रतिपादयत।

***

RKMVU/DSS/Int MA/15-20/J2017/SK-161

SK-161 वेदान्तसारः

समयावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)यथेष्टं दशानाम् प्रश्नानां वाक्येन उत्तरं लिखत। **1*10=10**

1. अज्ञानस्य एकत्वम् बोधयन्ती श्रुतिः का ?
2. वेदान्तो नाम कः?
3. पूरयत – "सतत्त्वतः... विवर्त इत्युदीरितः" ।
4. त्रिवृत्करणं कस्यामुपनिषदि श्रूयते ?
5. मननं किम् ?
6. समाधिसुषुप्त्योः को भेदः?
7. ब्रह्मणि अज्ञाननाशाय अपेक्षिता वृत्तिः का ?
8. नित्यादीनाम् उपासनानां च मुख्यम् प्रयोजनं किम् ?
9. भाट्टानाम् मते आत्मा कः?
10. मनोमयकोश इति केषां संज्ञा ?
11. नित्यनैमित्तिकयोरुपासनानाञ्च अवान्तरफलं किम् ?
12. कर्मेन्द्रियाणि कुत उत्पद्यन्ते ?

B)यथेष्टं पञ्च समाधत्त। **3*5=15**

1. अधिकारिणः शिष्यस्य आचार्यस्य च **कर्तव्यं** किम् ?
2. वेदान्तसारस्य अनुबन्धाः के ?
3. विश्ववैश्वानरयोः किं स्वरूपम् ?
4. अज्ञानस्य द्वे शक्ती के, तयोः कार्यं च किम् ?

5. विशेषाध्यारोपखण्डनेऽद्वैतिना प्रोक्ताः श्रुतियुक्त्यनुभवाः के (विशेषाध्यारोपाणां तु विवरणं **नेष्टम्**) ।
6. चतुर्विधशरीराणि कानि ?
7. शमादिषट्कं किम् ?

C)यथाभिरुचि त्रीणि विशदयत। 5*3=15

1. जीवन्मुक्तिं यथाग्रन्थं विवृणुत ।
2. **अजहल्लक्षणां** सदृष्टान्तं निरूप्य तत्त्वमसिवाक्ये तां खण्डयत ।
3. द्विविधं समाधिं सलक्षणं निरूपयत ।
4. विवर्तवादमुखेन ब्रह्मणि प्रपञ्चस्यापवादम् प्रदर्शयत ।
5. प्राणादिपञ्चकं नागादिपञ्चकं च प्रदर्श्य प्रत्येकं वायूनां कार्याणि निर्दिशत ।

D)एकं व्याख्यात। 10*1=10

1. तिसृष्ववस्थासु अज्ञानस्य तदुपहितचैतन्यस्य च व्यष्टिसमष्टिरूपेण भेदम् अभेदं च सदृष्टान्तं वर्णयत ।
2. मङ्गलश्लोकयोः तात्पर्यमुद्घाटयत ।

RKMVU/DSS/Int MA/14-19/J2017/SK-163

SK-163 – वेदान्तपरिभाषा अर्थापत्यन्ता

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)यथाकामं पञ्च प्रश्नान् उत्तरत। **1x5=5**

1. वेदान्तपरिभाषायाः कर्ता कः?
2. "संसर्गासङ्गि...प्रातिपदिकार्थता" इति सम्पूर्णं श्लोकं लिखन्तु।
3. वृत्तिः कतिविधा?
4. प्रमाणचैतन्यं किं भवति?
5. न्यायो नाम कः?
6. सविकल्पकस्य लक्षणं लिखन्तु।
7. मायायाः एकत्वे का श्रुतिः?

B)वाक्येनैकेन पञ्चानाम् उत्तरं लिखत। **1x5=5**

1. भूतभौतिकसृष्टयः इत्यत्र बहुवचनं किमर्थम्?
2. उपाधिलक्षणं लिखन्तु।
3. ग्रन्थकर्तुः गुरवः के?
4. घटादीनां बाधः कदा?
5. आकाङ्क्षालक्षणं लिखत।
6. वेदान्तानां तात्पर्यं कुत्र?
7. किं नाम अपौरुषेयत्वम्?

C)सप्तसु पञ्चानां अर्थप्रकाशं कुरुत। **3x5=15**

1. वृत्तिनिर्गमनप्रकारं यथाग्रन्थं दर्शयत।

2. सविकल्पकनिर्विकल्पकयोः लक्षणं विलिख्य समन्वयं प्रदर्शयत।

3. ज्ञानगतप्रत्यक्षस्य लक्षणं विलिख्य समन्वयं कुरुत।

4. मायायाः एकत्वं यथाग्रन्थं प्रतिपादयत।

5. विवर्तोपादानयोः भेदं प्रदर्शयत।

6. चैतन्यभेदान् प्रदर्श्य अन्तःकरणपरिणामः कथं भवतीति प्रतिपादयत।

7. साक्षिस्वरूपं प्रदर्शयत।

D)पञ्चसु त्रयाणामेव लघुटिप्पणीं कुरुत। 5x3=15

1. जीवसाक्षिणः ईश्वरसाक्षिणश्च भेदं प्रदर्शयत।

2. तत्त्वमस्यादिवाक्यानामखण्डार्थत्वं प्रदर्शयत

3. ज्ञानगतप्रत्यक्षत्वप्रयोजकविचारं यथाग्रन्थं लिखत।

4. वाक्यार्थज्ञानहेतून्निरुपयत।

5. वेदानां नित्यत्वम् अनित्यत्वञ्च विचार्य अपौरुषेयत्वमुपस्थापयत।

E)अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत। 10x1=10

1. कीदृशं वाक्यं प्रमाणमिति सकारणं निरूपयत।

2. आद्यस्य मङ्गलश्लोकस्य तथा व्याख्यानं कुरुत येनाद्वैतत्त्वं स्फुटो भवेत्।

***

RKMVU/DSS/Int MA/12-17/J2017/SK-165

SK-165 – वेदान्तेतिहासो नैष्कर्म्यसिद्धिश्च

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)द्वादशसु दश प्रश्नान् उत्तरत। **1x5=5**

1. सुरेश्वराचार्यमतानुसारेण दुःखं प्रति हेतुः कः?
2. सिद्धान्तमते मुक्तिः कया केन वा सिद्ध्यति?
3. सुरेश्वराचार्याणां गुरवः के?
4. सर्वानर्थः कः?
5. नैष्कर्म्यं नाम किम्?
6. "यत्सिद्धौ इदमः सिद्धिः" इत्यत्र कस्य सिद्धौ इदमः सिद्धिः?
7. संसृतेर्बीजं किम्?
8. ईश्वरप्रतिपत्तिप्रकाशस्य कर्ता कः?
9. तत्वबिन्दोः कर्ता कः?
10. अद्वैतसुधा केन रचिता?
11. तत्वालोकः कैः रचितः?
12. तत्वप्रदीपिकायाः कर्ता कः?

B)यथारुचि पञ्चानां ससन्दर्भं व्याख्या कार्या। **3x5=15**

1. "मुक्तेः क्रियाभिः सिद्धत्वाज्ज्ञानं तत्र करोति किम्"।
2. "न तत्स्यादुपकाराय भस्मनीव हुतं हविः"।
3. "संबन्धस्येह संसिद्धेर्ज्ञाने सत्यप्यदोषतः"।
4. "बाधितत्वादविद्यायाः विद्यां सा नैव बाधते"।

5. “प्रत्यग्धर्मैकनिष्ठस्य याथात्म्यं वक्ष्यते स्फुटम्”।

6. “मोहमात्रान्तरायत्वात्क्रियया ते न सिद्ध्यतः”।

7. “स्वर्गादिफलसम्बन्धात्काम्यं कर्म तथैव न”।

C)यथाच्छन्दमेकं समाधेयम्। 5x1=5

1. ज्ञानेनैव मुक्तिः, न कर्मणा इति सिद्धान्तमतं प्रतिपादयत।

2. तत्त्वमस्यादिवाक्यानि कथं स्वतस्सिद्धार्थं बोधयन्ति?

D)यथाच्छन्दं द्वयं समाधेयम्। 5x2=10

1. माधवाचार्यस्य कालं निर्धार्य कृतिपरिचयं कारयत।

2. सिद्धान्तलेशकर्तुः कालं निर्धार्य कृतिमाहात्म्यं ददत।

3. शंकराचार्याणामुत्तरवर्तिनामद्वैताचार्याणां यथाकालं कृतिसहितं परिचयं कारयत।

E)अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत। 10x1=10

1. गौडपादानां कालं सेतिहासं निर्धारयत।

2. प्रस्थानत्रयस्य यथेतिहासं परिचयं कारयत।

***

RKMVU/DSS/Int MA/12-17/J2017/SK-173

SK-173 – अद्वैतसिद्धौ चिताः अंशाः

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)यथाकामं पञ्च प्रश्नान् उत्तरत। **1x5=5**

1. घटादयः स्वानुगतप्रतिभासे वस्तुनि कल्पिताः इत्याद्यनुमानं केनोक्तम्?
2. अस्ति ब्रह्म इत्यत्र लकारः किमर्थं प्रयुक्तः?
3. ब्रह्मणो रूपादिहीनत्वेऽपि कुतश्चाक्षुषत्वम्?
4. त्रिविधं परिच्छिन्नत्वं किम्?
5. प्राबल्यमागमस्यैव जात्या तेषु त्रिषु स्मृतम्, केषु?
6. विभक्तत्वं नाम किम्?
7. सज्ञेयत्वस्य कति विकल्पाः सिद्धान्तिनोपस्थापिताः, के च ते?

B)वाक्येनैकेन पञ्चानाम् उत्तरं लिखत। **1x5=5**

1. विपक्षबाधकसचिवमनुमानं कस्य बाधकम्?
2. परैरपि सर्वेन्द्रियग्राह्यत्वाभ्युपगमात् ,कस्य?
3. परीक्षा नाम का?
4. प्रत्यक्षस्य प्रामाण्यं कुतो न निश्चितम्?
5. शङ्खशुचित्वानुमानस्य उपजीव्यागमः कः?
6. यदि प्रतिहर्ता अपच्छिद्यात् किं प्रायश्चित्तं विहितम्?
7. औदुम्बरीं स्पृष्ट्वा उद्गायेत् इत्यदि वाक्यं केन यागेन सम्बद्धम्?

C)सप्तसु पञ्चानां अर्थप्रकाशं कुरुत। **3x5=15**

1. उपक्रमन्यायेन प्रत्यक्षस्य प्राबल्यं पूर्वपक्षानुसारेण निरुपयत।

2. तस्मान्न प्रतिहर्त्रपच्छेदस्य सर्वथा बाधः किन्तु प्रयोगान्तरे निक्षेपः।

3. अनात्मत्वं जडत्वमिति निरूपयत।

4. ज्ञानपदजन्यप्रतीतिविशेष्यभिन्नविवक्षायां उक्तदोषाभावात्।

5. अन्यथा सत्यं ज्ञानम् इत्यधिष्ठानानुवेध एव स्यात्।

6. उद्गात्रपच्छेदविषयं व्याख्यात।

7. कालतः परिच्छिन्नत्वं व्याख्यात।

D)पञ्चसु त्रयाणामेव लघुटिप्पणीं कुरुत। **5x3=15**

1. प्रत्यक्षस्य आगमबाध्यत्वं यथाग्रन्थं विचारयत।

2. पौर्वापर्ये पूर्वदौर्बल्यं प्रकृतिवत्।

3. नह्युपजीव्यत्वमात्रेण प्राबल्यं किन्तु परीक्षिततया।

4. अपच्छेदन्यायं विवृणुत।

5. प्रत्यक्षस्य लिङ्गबाध्यत्वं यथाग्रन्थं विचारयत।

E)अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत। **10x1=10**

1. अपच्छेदन्यायेन प्रत्यक्षस्य प्राबल्यमिति पूर्वपक्षं निराकुरुत।

2. सन् घट इत्यादिप्रतीत्या सर्वाधिष्ठानत्वेन ब्रह्मैवावभासतेति समर्थयत।

***

RKMVU/DSS/Int MA/12-17/J2017/SK-176

SK-176 तत्त्वप्रदीपिका

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)द्वादशसु दश समाधत्त। **1x10=10**

1. “प्रमाणनखनिर्भिन्न..” इत्यत्र प्रमाणपदेन किमभिप्रेतम्?
2. अनन्तपदस्य किंपरत्वं पूर्वपक्षिभिरभिप्रेतम्?
3. चित्सुखाचार्यस्य गुरुः कः?
4. यद्विपर्यये असमीहितप्रसक्तिस्तत्क्वचिन्मानयोग्यम् - कस्योक्तिरियम्?
5. किं नाम फलव्याप्यत्वम्?
6. सिद्धान्तमते मिथ्यात्वलक्षणं किम्?
7. प्रपञ्चसत्यत्वप्रतिपादिकाः काः श्रुतयः पूर्वपक्षिभिः प्रदर्श्यते?
8. वियदादेरात्मनां च सत्यभेदसाधकमनुमानं किम्?
9. प्रमाणागम्यत्वमिति मिथ्यात्वलक्षणे को दोषः?
10. ज्ञानस्य वेद्यत्वं प्रदर्शयितुं पूर्वपक्षिप्रदर्शितमनुमानं लिखत।
11. ज्ञाननिवर्त्यत्वमिति मिथ्यात्वलक्षणे का अनुपपत्तिः?
12. स्वप्रकाशस्य षष्ठविकल्पे को दोषः?

B)सप्तसु पञ्च समाधत्त। **3x5=15**

1. “आनन्दो विषयानुभवो नित्यत्वं चेति सन्ति धर्माः”।
2. अनुभूतित्वहेतौ न व्याप्यत्वासिद्धिदोषः|
3. “यत्राप्यतिशयो दृष्टः स स्वार्थानतिलङ्घनात्"|
4. स्वव्यवहारहेतुप्रकाशत्वम् तत्खण्डनं च।

5. दृश्यत्वं नाम वृत्तिव्याप्यत्वम्।

6. सद्विलक्षणत्वं मिथ्यात्वम्।

7. सजातीयप्रकाशाप्रकाश्यत्वम्, तत्खण्डनं च।

C)पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। 5x3=15

1. मिथ्यात्वे प्रमाणाभावः।

2. स्वप्रकाशत्वानुमाने हेतुदोषाः।

3. मिथ्यात्वानुमाने सिद्धान्तपक्षः।

4. स्वप्रकाशत्वानुमाने अवेद्यत्वसाध्यप्रसिद्धिः|

5. आत्मनः स्वप्रकाशत्वलक्षणम्।

D)द्वयोरेकं समाधत्त। 10x1=10

1. मिथ्यात्वस्य लक्षणं सपूर्वपक्षमालोचयत।

2. स्वप्रकाशत्वे प्रमाणं सिद्धान्तानुसारमालोचयत।

~~**~~

RKMVU/DSS/Int MA/15-20/J16-17/SK-213

SK-213 सिद्धान्तकौमुद्यां समासप्रकरणम्

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)द्वादशसु दश समाधत्त। **1x10=10**

1. प्रथमा निर्दिष्टमिति सूत्रे समासशब्दस्य कोऽर्थः?
2. अक्षशब्दस्य परीत्यव्ययेन सह कस्मिन्नर्थे समासो भवति?
3. पारे-मद्ध्ये इत्यत्र महाविभाषया किं सिद्ध्यति ?
4. अधिकार्थवचनं नाम किम् ?
5. पूर्वकायः इत्यत्र समासः केन सूत्रेण?
6. उपमितं व्याघ्रादिभिः कदा समस्यते ?
7. चिन्मात्रमित्यस्य विग्रहः कः ?
8. साक्षात्प्रभृतीनि कुत्र गतिसंज्ञकानि ?
9. कः समासः अतिङन्तः ?
10. ईशकृष्णौ इत्यत्र ईशशब्दस्य पूर्वनिपातः केन सूत्रेण ?
11. वेदे प्रसिद्धसाहचर्यं नाम किम् ?
12. द्वन्द्वे समासान्तः टच्प्रत्ययः केषाम् ?

B)सप्तसु पञ्च समाधत्त। **3x5=15**

1. समया ग्रामम्, आराद्वनादित्यादौ कुतः नाव्ययीभावः?
2. अश्वघासः इत्यत्र कः समासः ? केन हेतुना ?
3. विभाषा वृक्षमृगेति सूत्रे मृगशकुनिग्रहणं किमर्थम् ?
4. उपशरदम्। ससूत्रं रूपं साधयत।

5. स्तोकान्मुक्तः। ससूत्रं रूपं साधयत।

6. अनश्वः। ससूत्रं रूपं साधयत।

7. अग्नीषोमौ। ससूत्रं रूपं साधयत।

C)पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। **5x3=15**

1. पारेमद्ध्ये षष्ठ्या वा।

2. चतुर्थी तदर्थार्थबलिहितसुखरक्षितैः।

3. उपमानानि सामान्यवचनैः।

4. कुमारः श्रमणादिभिः।

5. विप्रतिषिद्धं चानधिकरणवाचि।

D)द्वयोरेकं समाधत्त। **10x1=10**

1. अव्ययं विभक्तिसमीपेत्यादिसूत्रं व्याख्यात।

2. प्रादिसमासः।

***

RKMVU/DSS/Int MA/13-18/J2017/SK-216

SK-216 – सिद्धान्तकौमुद्यां तद्धितप्रकरणे अपत्याधिकारात् प्राग्वहतीयं यावत्

समयावधिः-होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः-50**

A)यथेष्टं दशानां प्रश्ननानाम् एकेन वाक्येन उत्तरं लिखत। **1x10=10**

1. समर्थानां प्रथमाद्वा इत्यत्र सामर्थ्यं नाम किम्?
2. अवृद्धाभ्यो नदीमानुषीभ्यः इत्यादिसूत्रे नदीत्यादि किम्?
3. आश्वपतम् इत्यत्र कः प्रत्ययः केन च?
4. तस्यापत्यम् इत्यत्र कृतसन्धेः इति किमर्थम्?
5. छागवृषयोरपि इत्यनेन वार्तिकेन कः प्रत्ययः विधीयते?
6. परिवृतो रथः इत्यत्र रथः इति किम्?
7. वुञ्छण्कठच्..... इत्यादि सूत्रं पूरयत।
8. शण्डिकादिभ्यः अभिजनार्थे कः प्रत्ययः भवति?
9. समादागतम् इत्यर्थे समशब्दात् कति रूपाणि भवन्ति कानि च तानि?
10. रोहिणः इत्यत्र प्रत्ययस्य लुक् केन सूत्रेण भवति?
11. औपजानुकः इत्यत्र कः प्रत्ययः केन सूत्रेण भवति?
12. संज्ञायां शरदो वुञ् इति सूत्रं कस्य अपवादसूत्रम्?

B)यथेष्टं पञ्चानां ससूत्रसाधनं कुरुत। **3x5=15**

1. आदिवृद्धिरन्त्योपधावृद्धी बाधते इति व्याख्यात।
2. गाणपतम् इति रूपं साधयत।
3. यौष्माकीणः इति रूपं साधयत।
4. प्रत्यययोत्तरपदयोश्च इति सूत्रं व्याख्यात।

5. चटकाया ऐरक् इति सूत्रं व्याख्यात।

6. गोत्राद्यून्यस्त्रियाम् इति सूत्रं व्याख्यात।

7. आथर्वणिकस्येकलोपश्च इति सूत्रं व्याख्यात।

C)यथेष्टं त्रयाणामुत्तरं लिखत। **5x3=15**

1. गङ्गायाः अपत्यं पुमान् इत्यर्थे कति रूपाणि भवन्ति कानि च तानि?

2. मातुरुत्संख्यासंभद्रपूर्वायाः इति सूत्रं व्याख्यात।

3. अणिञोरनार्षयोर्गुरूपोत्तमयो ष्यङ् गोत्रे इति सूत्रं व्याख्यात।

4. कुलाद् अपत्यार्थे यानि रूपाणि भवन्ति तानि साधयत।

5. शैषिकप्रकरणे कृते इत्यर्थे यानि सूत्राणि पठितानि तानि व्याख्यात।

D)एकस्योत्तरं लिखत। **10x1=10**

1. गोत्रयुवसंज्ञाविधायकानि सूत्राणि व्याख्यात।

2. चातुरार्थिकप्रकरणे पठितानि युक्तवद्भाववचनविषयकसूत्राणि व्याख्यात।

RKMVU/DSS/Int MA/14-19/J2017/SK-221

SK-221 - सिद्धान्तकौमुद्यां तिङन्ते भ्वादिप्रकरणम्

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)दश समाधेयाः। **1x10=10**

1. अकर्मकेभ्यः लकाराः केष्वर्थेषु ?
2. केन कारणेन वुग्गुणवृद्धी बाधते ?
3. आशीर्लिङि केन सूत्रेण सलोपः ?
4. एधामासेत्यत्र अस्तेर्भूभावः कुतः न ?
5. इट ईटि इति सूत्रेण किं विधीयते ?
6. स्तन्भेः इति योगविभागः किमर्थः?
7. गुपू धातोः आयप्रत्ययः कस्मिन्नर्थे ?
8. कम्धातोः परस्य च्लेः कः आदेशः ?
9. कस्य मते अनेकाक्षु सन्वद्भावदीर्घौ न स्तः ?
10. घस्लृ धातुः कुतः न सार्वत्रिकः?
11. कृपो रो लः इत्यत्र कथं पदच्छेदः?
12. जिज्ञासार्थे कस्माद्धातोः सन्?

B)पञ्च समाधेयाः। **3x5=15**

1. अनुप्रयुक्तस्यास्तेः भूभावः कुतो न ?
2. कुतः ऋतो भारद्वाजस्य इति सूत्रेण स्तुद्रुस्रुश्रुवां थलि इड्विकल्पः नास्ति ?
3. कथं तर्हि विज्ञापना भर्तृषु सिद्धिमेति, तज्ज्ञापयत्याचार्यः इत्यादि?
4. गुपादिभ्यः सन्नान्तात्कुतो तङ्?

5. भविता। ससूत्रं रूपं साधयत।

6. एधस्व। ससूत्रं रूपं साधयत।

7. गोपायति। ससूत्रं रूपं साधयत।

C)त्रीणि समाधत्त। **5x3=15**

1. प्रहासे च मन्योपपदे मन्यतेरुत्तम एकवच्च इति सूत्रं व्याख्यात।

2. तुह्योस्तातङ्ङाशिष्यन्यतरस्याम् इति सूत्रं व्याख्यात।

3. अतो येयः इति सूत्रं व्याख्यात।

4. श्तिपा शपानुबन्धेन इत्यादिकारिकां व्याख्यात।

5. एधाञ्चकृढ्वे इति रूपं साधयत।

D)एकं प्रश्नं समाधत्त। **10x1=10**

1. लिट् लकारे अनुप्रयोगव्यवस्थां ससूत्रं वर्णयत।

2. सन्वल्लघुनि इत्यादिसूत्रं व्याख्यात।

***

RKMVU/DSS/Int MA/13-18/J2017/SK-223

SK-223 सिद्धान्तकौमुद्याम् अदादितः चुरादिं यावत्

समयावधिः-होराद्वयम् **सत्रम् ६** **पूर्णाङ्काः-५०**

A)दश समाधेयाः १ x १० = १०

1. जक्षति इति कस्मिन् लकारे कस्मिन् पुरुषे कस्मिन् वचने रूपम्?
2. ईशः से, ईशडजनोर्ध्वे च इति सूत्रयोः योगविभागः कथम्?
3. क्रीणाति इत्यत्र सार्वधातुकनिमित्तकगुणःकुतो न?
4. देहि इत्यत्र एत्वाभ्यासलोपविधायकं सूत्रं किम्?
5. कुर्वः इत्यत्र प्रत्यययोकारस्य नित्यं लोपः केन?
6. समीयात् इत्यत्र इण्धातुः कस्मिन् गणे पठितः?
7. आदिथ इत्यत्र नित्यमिडागमः कथम्?
8. बिभितः इत्यत्र इकारः कथम्?
9. प्रण्यपादि इत्यत्र चिण् केन?
10. सुन्वन्ति इत्यत्र यण् कथम्?
11. यन्ति इत्यत्र इयङादेशः कुतो न?
12. ज्ञपयति इत्यत्र ह्रस्वः केन सूत्रेण?

B)द्वयोरेकं समाधत्त ३ x १ = ३

1. नशेः षान्तस्य इति व्याख्यात।
2. राधोऽकर्मकाद् वृद्धावेवेति व्याख्यात।

C)यथाभीष्टं चत्वारि ससूत्रं साधयत ३ x ४ = १२

1. अघसत्

2. दीव्यति

3. आनर्च

4. शाधि

5. अतत

D)द्वयोरेकं व्याख्यात ५ x १ = ५

1. तनादिभ्यस्तथासोः

2. ओः पुयण्ज्यपरे

E)यथाभीष्टं द्वे ससूत्रं साधयत ५ x २ = १०

1. रुन्द्धः

2. जुहोति

3. अध्यैय

F)यथाभीष्टम् एकं व्याख्यात १० x १ = १०

1. गुणो वृद्धिः इत्यादिकारिकां प्रपञ्चयत।

2. अचिकीर्तत् इत्यत्र शङ्काम् उद्भाव्य समाधत्त।

*****

RKMVU/DSS/Int MA/13-18/J2017/SK-225

SK-225 वैयाकरणसिद्धान्तकौमुद्यां सन्नन्ताल्लकारार्थं यावत्

कालावधिः - होराद्वयम्   सत्रम् -8   पूर्णाङ्काः - 50

A)द्वादशसु दश समाधत्त।   1x10=10

1. अपह्नवे ज्ञः इति सूत्रस्य किमुदाहरणम्?
2. उपपराभ्याम् इति सूत्रस्य किमुदाहरणम्?
3. सपर इत्यस्य कोऽर्थः?
4. चायः की इति सूत्रेण किं विधीयते?
5. परेर्मृषः इत्यस्य किमुदाहरणमस्ति?
6. अवाद् ग्रः इत्यस्य किमुदाहरणम्?
7. जीवति अत्र धातुः सकर्मकः न वा?
8. अवक्षेपणं नाम किम्?
9. गन्धनं नाम किम्?।
10. उरस्यति इत्यस्य कोऽर्थः?
11. उपाद्यमः स्वकरणे अत्र स्वकरणपदार्थः कः?
12. अणावकर्मकाच्चित्तवत्कर्तृकात् किमुदाहरणमस्य?

B)सप्तसु पञ्च समाधत्त।   3*5=15

1. किरश्च पञ्चभ्यः इति सूत्रस्य व्याख्यां लिखत।
2. ईप्सति इति प्रयोगं सूत्रनिर्देशपूर्वकं साधयन्तु।

3. देध्मीयते इति प्रयोगं सूत्रनिर्देशपूर्वकं साधयन्तु।

4. समवप्रविभ्यः स्थः इति सूत्रस्य व्याख्यां कुरुत।

5. रीगृदुपधस्य च इति सूत्रस्य व्याख्यां लिखन्तु।

6. चिकीषति इति प्रयोगं सूत्रनिर्देशपूर्वकं साधयन्तु।

7. बोभूयते इति प्रयोगं सूत्रनिर्देशपूर्वकं साधयन्तु।

C)पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। **5*3=15**

1. स्वपिस्यमिव्येञां यङि इति सूत्रस्य व्याख्यां लिखत।

2. यस्य हलः इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

3. मिथ्योपपदात्कृञोऽभ्यासे इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

4. स्मिपूङ्रञ्ज्वशां सनि इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

5. नुगतोऽनुनासिकान्तस्य इति सूत्रस्याशयं प्रतिपादयत।

D)द्वयोरेकं समाधत्त। **10*1=10**

1. हलन्ताच्च इति सूत्रस्य यथाग्रन्थं तात्पर्यं लिखत।

2. कर्मवत्कर्मणा तुल्यक्रियः इत्यस्याशयं प्रतिपादयत।

RKMVU/DSS/Int MA/16-21/J2017/SK-237

SK-237 लघुसिद्धान्तकौमुद्याम् अजन्तस्त्रीलिङ्गप्रकरणम्

कालावधिः - होराद्वयम् **अङ्काः- ५०**

A)यथाकामं दश प्रश्नान् उत्तरत। **1*10=10**

1. स्त्रियाम् इति कीदृशं सूत्रम् ?
2. टिड्ढाण... इति सूत्रं पूरयत।
3. रात्री इत्यत्र केन कः स्त्रीप्रत्ययः?
4. अनङ्विधायकं सूत्रं किम् ?
5. विभाषा ङिश्योः इति सूत्रस्य वृत्तिं लिखत।
6. आदिश्यमानेषु ह्रस्वेषु एच कः स्यात् ?
7. सम्प्रसारणसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?
8. संप्रसारणाच्च इति सूत्रेण किं विधीयते ?
9. चतुरनडुहोः आम् कदा भवति ?
10. अष्टाभ्यः इत्यत्र कृतात्वनिर्देशः किं ज्ञापयति ?
11. वाक्यलक्षणं किम् अस्ति ?
12. शप्श्यनोर्नित्यम् इति सूत्रस्य अर्थं लिखत।

B)यथाकामं पञ्च प्रश्नान् उत्तरत। **3*5=15**

1. षिद्गौरादिभ्यश्च इति सूत्रं व्याख्यात।
2. हो ढः इति सूत्रं व्याख्यात।
3. ज्ञानानि इति रूपं साधयत।
4. लिट् इति रूपं साधयत।
5. भवती इति रूपं साधयत।

6. यूयम् इति रूपं साधयत।

7. अद्भिः इति रूपं साधयत।

C)यथाकामं त्रीन् प्रश्नान् उत्तरत। **5*3= 15**

1. वयसि प्रथमे इति सूत्रं व्याख्यात।

2. एकाजुत्तरपदे णः इति सूत्रं व्याख्यात।

3. सर्वासाम् इति रूपं साधयत।

4. राज्ञः इति रूपं साधयत।

5. चतस्रः इति रूपं साधयत।

D)यथाकाममेकमुत्तरत। **10*1=10**

1. अजाद्यष्टाप् इति सूत्रं व्याख्यात।

2. अव्ययसंज्ञाविधायकसूत्राणि व्याख्यात।

RKMVU/DSS-WW/Int MA/16-21/J2017/SK-237

SK-237 लघुसिद्धान्तकौमुद्यामजन्तस्त्रीलिङ्गादारभ्याव्ययप्रकरणं यावत्

कालावधिः - होराद्वयम् **सत्रम् - 2** **पूर्णाङ्काः - 50**

A)द्वादशसु दश समाधत्त। **1x10=10**

1. औङ् इति कस्य संज्ञा?
2. चतुर् इति शब्दस्य स्त्रीलिङ्गे षष्ठीबहुवचने किं रूपं भवति?
3. इन्द्राणी इत्यस्य कः अर्थः?
4. बह्वी इत्यत्र केन सूत्रेण ङीष् प्रत्ययः?
5. जरा इति शब्दस्य प्रथमाबहुवचने किं रूपं भवति?
6. त्रि इति शब्दस्य स्त्रीलिङ्गे षष्ठीबहुवचने किं रूपं भवति?
7. मातृ इति शब्दस्य षष्ठ्येकवचने किं रूपं भवति?
8. यज्वन् इति शब्दस्य द्वितीयाबहुवचने किं रूपं भवति?
9. अरण्यानी इति शब्दस्य कः अर्थः?
10. दाक्षी इत्यत्र कः स्त्रीप्रत्ययः?
11. ङीनः नकारस्य इत्संज्ञा केन सूत्रेण भवति?
12. राजन् इति शब्दस्य सप्तम्येकवचने किं किं रूपं भवति?

B)सप्तसु पञ्च समाधत्त। **3*5=15**

1. मतये इति प्रयोगस्य सिद्धिः कार्या।
2. सर्वा इति प्रयोगस्य सिद्धिः कार्या।
3. वारिणी इति प्रयोगस्य सिद्धिः कार्या।
4. राजा इति प्रयोगस्य सिद्धिः कार्या।
5. लिड् इति प्रयोगस्य सिद्धिः कार्या।

6. प्रशान् इति प्रयोगस्य सिद्धिः कार्या।

7. माम् इति प्रयोगस्य सिद्धिः कार्या।

C)पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। **5*3=15**

1. सर्वस्याम् इति रूपस्य सिद्धिप्रक्रियां लिखन्तु।
2. अद्ड्डुतरादिभ्यः पञ्चभ्यः इति सूत्रस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या।
3. आङि चापः इति सूत्रस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या।
4. अजाद्यतष्टाप् इति सूत्रस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या।
5. द्विगोः इति सूत्रस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या।

D)द्वयोरेकं समाधत्त। **10*1=10**

1. प्रत्ययस्थात्कात्पूर्वस्यात इदाप्यसुपः इति सूत्रस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या।
2. सर्वनाम्नः स्याड्ड्रस्वश्च इति सूत्रस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या।

RKMVU/DSS/Int MA/16-21/J2017/SK-238

SK-238 - लघुसिद्धान्तकौमुद्यां तिङन्तप्रकरणम्

वेलावधिः -होरे   सत्रम्-2   पूर्णाङ्काः - 50

A)विंशतिं प्रश्नान् लघुवाक्येन उत्तरत।   1x20=20

1. छन्दोमात्रगोचरः लकारः कः ?
2. मध्यमपुरुषः कदा भवति ?
3. अभ्यासे चर्च इति सूत्रस्य अर्थः कः ?
4. हिन्योरुत्वं कुतः न ?
5. इतश्च इत्यस्य अर्थः कः?
6. कस्य जुसादेशः भवति ?
7. माङ्योगे कः लकारः ?
8. भूसुवोस्तिङीति सूत्रेण किं विधीयते ?
9. दीर्घस्य का संज्ञा ?
10. 'गोपाय' इत्यस्य धातुसंज्ञा केन सूत्रेण ?
11. 'गम्' धातोः मकारस्य 'छ' आदेशः केन सूत्रेण ?
12. आम्प्रत्यय...इत्यादिसूत्रे आम्प्रत्यय इत्यत्र कः समासः ?
13. तासस्त्योः सस्य हकारादेशः केन सूत्रेण ?
14. लिङः झस्य कः आदेशः ?
15. आमः परस्य णेः आयादेशः केन सूत्रेण ?
16. णौ चङ्युपधायाः ह्रस्वः इति सूत्रेण किं विधीयते ?
17. कम्धातोर्लुङि णिङभावपक्षे च्लेः कः आदेशः ?

18. अदेः लुङ्सनोः कः आदेशः ?

19. अचः परस्मिन् पूर्वविधौ इत्यस्यार्थः कः?

20. इणः लुङि कः आदेशः ?

21. ब्रुवः वच्यादेशः कदा ?

22. दिवादिभ्यः कः विकरणप्रत्ययः ?

B)षड् रूपाणि ससूत्रं साधयत। **5x6=30**

1. भवेयुः
2. ऐधे
3. एधिषीष्ट
4. गच्छति
5. गोपायति
6. हतः
7. शेरते
8. जुहोति

RKMVU/DSS-WW/Int MA/16-21/J2017/SK-238

SK-238 - लघुसिद्धान्तकौमुद्यां तिङन्तप्रकरणम्

वेलावधिः - होरे **सत्रम् - 2** **पूर्णाङ्काः - 50**

A)विंशतिं प्रश्नान् लघुवाक्येन उत्तरत। 1*20=20

1. छन्दोमात्रगोचरः लकारः कः ?
2. आत्मनेपदसंज्ञा केषाम् ?
3. मध्यमपुरुषः कदा भवति ?
4. झस्य अन्तादेशः केन सूत्रेण ?
5. अभ्यासे चर्च इति सूत्रस्य अर्थः कः ?
6. लृङ्लकारः केन सूत्रेण विधीयते ?
7. हिन्योरुत्वं कुतः न ?
8. इतश्च इत्यस्य अर्थः कः?
9. कस्य जुसादेशः भवति ?
10. माङ्योगे कः लकारः ?
11. भूसुवोस्तिङीति सूत्रेण किं विधीयते ?
12. आडागमः केषु लकारेषु परेषु ?
13. दीर्घस्य का संज्ञा ?
14. 'गोपाय' इत्यस्य धातुसंज्ञा केन सूत्रेण ?
15. 'गम्' धातोः मकारस्य 'छ' आदेशः केन सूत्रेण ?
16. टिल्लकाराणामात्मनेपदानामेत्वं केन सूत्रेण ?
17. आम्प्रत्ययवदिति सूत्रे आम्प्रत्ययः इत्यत्र कः समासः ?

18. तासस्त्योः सस्य हकारादेशः केन सूत्रेण ?

19. लिङः झस्य कः आदेशः ?

20. आमः परस्य णेः आयादेशः केन सूत्रेण ?

21. णौ चङ्युपधायाः ह्रस्वः इति सूत्रेण किं विधीयते ?

22. कम्धातोर्लुङि णिङभावपक्षे च्लेः कः आदेशः ?

B)षड् रूपाणि ससूत्रं साधयत। **5*6=30**

1. भवतु
2. भवेयुः
3. अभविष्यत्
4. एधिष्यते
5. ऐधे
6. एधिषीष्ट
7. गच्छति
8. गोपायति

RKMVU/DSS/Int MA/15-20/J2017/SK-239

SK-239 लघुसिद्धान्तकौमुद्यां कृत्तद्धितौ

समयावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)यथेष्टं दशानां प्रश्ननानाम् एकेन वाक्येन उत्तरं लिखत- 1x10=10

1. 'इह' इत्यत्र कः प्रत्ययः, केन च?
2. “शेषे” इत्यत्र शेषपदार्थः कः?
3. “तस्य भावस्त्वतलौ” इत्यत्र भावपदार्थं लिखत।
4. 'तृतीयः' इत्यत्र त्रेः सम्प्रसारणं केन?
5. “आभीक्ष्ण्ये णमुल् च” इत्यत्र आभीक्ष्ण्यं नाम किम्?
6. 'अलं दत्वा' इत्यत्र कथं नोपपदसमासः?
7. गोत्रसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम्?
8. “अदूरभवश्च” इति सूत्रार्थं लिखत।
9. 'वैश्वामित्रः' इत्यत्र कः प्रत्ययः, केन च?
10. “लटः शतृशानचा....” इत्यादिसूत्रे लटा किं ज्ञाप्यते?
11. 'उष्णभोजी' इत्यस्य कोऽर्थः?
12. 'पक्त्रिमम्' इत्यत्र कः कृत्प्रत्ययः केन च?

B)यथेष्टं पञ्चानाम् ससूत्रसाधनं कुरुत। 3x5=15

1. “किंसर्वनामबहुभ्योऽद्व्यादिभ्यः” इति सूत्रं वर्णयत।
2. गोत्रयूनोः भेदं स्पष्टीकुरुत।
3. 'प्रियंवदः' इति रूपं साधयत।
4. “आत्ममाने खश्च” इति सूत्रं व्याख्यात।

5. “प्राणिस्थादातो लजन्यतरस्याम्” इति सूत्रं व्याख्यात।

6. 'कियान्' इति रूपं साधयत।

7. “जनपदशब्दात्क्षत्रियादञ्” इति सूत्रं वर्णयत।

C)यथेष्टं त्रयाणामुत्तरं लिखत - **5x3=15**

1. “नन्दिग्रहिपचादिभ्यो ल्युणिन्यचः” इति सूत्रं व्याख्यात।

2. “तेन तुल्यं क्रिया चेद्वतिः” इति सूत्रं व्याख्यात।

3. “समानकर्तृकयोः पूर्वकाले” इति सूत्रं व्याख्यात।

4. “आत्मन्विश्वजनभोगोत्तरपदात् खः” इति सूत्रं व्याख्यात।

5. “राष्ट्रावारपाराद्घखौ” इति सूत्रं व्याख्यात।

D)एकस्योत्तरं लिखत - **10x1=10**

1. कृत्यप्रकरणसारं लिखत।

2. “अतः कृकमिकंसकुम्भ...”इत्यादिसूत्रं पूरयित्वा वर्णयत।

RKMVU/DSS/Int MA/12-17/J2017/SK-243

SK-243 महाभाष्ये 8-9 आह्निकानि

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)द्वादशसु दश समाधत्त। **1x10=10**

1. आदेशग्रहणप्रयोजनं किम् ?
2. गोः णित्वात्वयोः कः परिहारः ?
3. संयोगस्य कुतो न दोषः ?
4. न पदान्तसूत्रे यलोपोदाहरणं किम्
5. प्रातिपदिकनिर्देशाः कीदृशाः?
6. प्रसक्तादर्शनं लोप इति चेत् कः दोषः ?
7. कथमेकेन द्विर्वचनशब्देन उभयार्थसिद्धिः ?
8. अचः परस्मिन्निति सूत्रस्य उदाहरणानि कानि ?
9. अपवादे उत्सर्गकृतं न भवतीत्यत्र किं ज्ञापकम् ?
10. अचः परस्मिन्निति सूत्रे विधिग्रहणस्योदाहरणं किम्?
11. आरभ्यमाणेऽपि योगे अनल्विधौ प्रतिषेधः कुतः न कर्तव्यः ?
12. पूर्वत्रासिद्धे न स्थानिवदिति स्वीकृते सूत्रे केषां पाठः त्यक्तुं शक्याः ?

B)सप्तसु पञ्च समाधत्त। **3x5=15**

1. स्थानिवद्भावस्यः ज्ञापकं किम्?
2. चङ्परनिर्ह्रासोदाहरणं प्रतिपादयत।
3. तत्र गाङ्प्रतिषेधः इति वार्तिकं वर्णयत।
4. अस्थानिवत्त्वे यङ्लोपे गुणवृद्धिप्रतिषेधः।

5. तत्रादेशलक्षणप्रतिषेधः इति वार्तिकं वर्णयत।

6. न वानुदेशिकस्य प्रतिषेधादितरेण भावः - वर्णयत।

7. प्रयोजनं तद्धितलुकि कंसीयपरशव्ययोर्लुकि च गोप्रकृतिनिवृत्त्यर्थम् इति वार्तिकं वर्णयत।

C)पञ्चसु त्रीन् यथाग्रन्थं समाधत्त। **5x3=15**

1. स्थानिवद्भावार्थं सूत्रमनपेक्षितम्।

2. पूर्वमात्रस्य विधिं प्रति स्थानिवद्भावः।

3. न पदान्तसूत्रे नियमपक्षं वर्णयत।

4. अचः परस्मिन्सूत्रे विधिग्रहणप्रयोजनम्?

5. अदर्शनं लोप इति सूत्रे सर्वप्रसङ्गनिवारणम्।

D)द्वयोरेकं समाधत्त। **10x1=10**

1. न पदान्तसूत्रस्य पदान्तशब्दार्थं भाष्यदिशा प्रतिपादयत।

2. द्विर्वचनेऽचि इति सूत्रस्य पञ्चार्थान् प्रतिपादयत।

***

RKMVU/DSS/Int MA/13-18/J2017/SK-257

SK-257 परिभाषेन्दुशेखरे ५१-१३३ परिभाषाः

समयावधिः-होराद्वयम् **सत्रम् ८** **पूर्णाङ्काः-५०**

A)दश समाधेयाः १ x १० = १०

1. मध्येऽपवादन्यायाद्यपेक्षयानन्तस्येति न्यायः प्रबल उत न?
2. तस्यापत्यम् इति विधीयमानः प्रत्ययः पुंसि स्त्रियां वा कथं स्यात्?
3. चानुकृष्टं नोत्तरत्र इति परिभाषायाः ज्ञापकं किम्?
4. निरनुबन्धक-तदनुबन्धकपरिभाषे वर्णग्रहणे प्रवर्तते उत न?
5. स्वायम्भुवम् इति कथम्?
6. सादृश्यस्य भेदाघटितत्वं कथं ज्ञायते?
7. क्व बहुव्रीहौ तद्गुणसंविज्ञानं ग्राह्यम्?
8. गामादाग्रहणेष्वविशेष इति परिभाषाया ज्ञापकं किम्?
9. पर्जन्यवल्लक्षणप्रवृत्तिरित्यस्य विकारकृतो लक्ष्यभेदः स्वीक्रियते उत न?
10. पूर्वत्रासिद्धीयमद्वित्वे इति परिभाषाया लिङ्गं किम्?
11. बाधकशास्त्रस्य बाधकत्वे किं बीजम्?
12. आशंसायां भूतवच्च इत्यत्र लङ्-लकारस्यातिदेशः कुतो न?

B)यथाभीष्टम् पञ्च समाधत्त ३ x ५ = १५

1. पूर्वं ह्यपवादा अभिनिविशन्ते पश्चादुत्सर्गाः।
2. उभयनिर्देशे पञ्चमीनिर्देशो बलीयान्।
3. तदनुबन्धकग्रहणे नातदनुबन्धकस्य।
4. प्रकृतिग्रहणे ण्यधिकस्यापि ग्रहणम्।

5. नानर्थकेऽलोऽन्त्यविधिरनभ्यासविकारे।

6. लक्षणप्रतिपदोक्तयोः प्रतिपदोक्तस्यैव ग्रहणम्।

7. पर्यायशब्दानां लाघवगौरवचर्चा नाद्रियते।

C)यथाभीष्टं त्रीन् समाधत्त **५ x ३ = १५**

1. स्वरविधौ व्यञ्जनमविद्यमानवत् इति परिभाषां व्याख्यात।

2. सन्नियोगशिष्टानामन्यतरापाये इति परिभाषां व्याख्यात।

3. लुग्विकरणालुग्विकरणयोरलुग्विकरणस्य इति परिभाषां व्याख्यात।

4. अभेदका गुणाः इति परिभाषां व्याख्यात।

5. अवयवप्रसिद्धेः समुदायप्रसिद्धिर्बलीयसी इति परिभाषां व्याख्यात।

D)यथाभीष्टम् एकं व्याख्यात **१० x १ = १०**

1. सन्निपातलक्षणो विधिरनिमित्तं तद्विघातस्येत्यादिकारिकां व्याख्यात।

2. श्तिपा शपानुबन्धेनेत्यादिकारिकां व्याख्यात।

RKMVU/DSS/Int MA/13-18/J2017/SK-266

SK- 266- लघुशब्देन्दुशेखरे अजन्तप्रकरणम्

कालावधिः - होराद्वयम् सत्रम् -8 पूर्णाङ्काः-50

A)द्वादशसु दश समाधत्त। 1x10=10

1. प्रकृतित्वं नाम किम्?
2. के के सन्ति अयोगवाहाः?
3. न विभक्तौ तुस्माः इत्यत्र विभक्तौ इत्यस्य कोऽर्थः?
4. इत्संज्ञकत्वम् अनुबन्धत्वम् इति कस्य मतम्?
5. सुधिशब्दस्य प्रवृत्तिनिमित्तं किमस्ति?
6. विभक्तिश्चेति सूत्रे चकारग्रहणं किमर्थम्?
7. सुलुशब्दस्य प्रवृत्तिनिमित्तं किमस्ति?
8. एच इग्घ्रस्वादेशे, इति सूत्रघटके आदेशशब्दे कस्मिन्नर्थे घञ् प्रत्ययः?
9. अनेकाल्शित्सर्वस्य, इत्यत्र नागेशमते शित्वं नाम किम्?
10. ह्रस्वत्वं नाम किम्?
11. रमा, इत्येतद्घटके रम इति प्रातिपदिके कः कृत्प्रत्ययः?
12. ङेर्यः इति सूत्रे ङेः इत्यनेन कस्य ग्रहणम्?

B)सप्तसु पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1. आदर्शेन इत्यत्र भाष्यरीत्या णत्ववारणप्रकारं लिखन्तु।
2. चुटू इति शास्त्रस्य यथाग्रन्थं व्याख्या कार्या।
3. ङसिङ्योः स्मात्स्मिनौ इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

4. जरायाः जरसन्यतरस्याम् इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

5. तस्माच्छसोः नः पुंसि इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

6. रामाणाम् इत्यत्र सन्निपातपरिभाषाया अनित्यत्वेऽपि परत्वात् सुपि चेति सूत्रेण कथं न दीर्घः।

7. नुम्ग्रहणमनुस्वारोपलक्षणार्थम्, तच्चाकर्तुं शक्यमिति ग्रन्थस्य तात्पर्यं लिखन्तु।

C)पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। 5x3=15

1. विभक्तिश्चेति सूत्रस्य व्याख्यां कुर्वन्तु।
2. अट्कुप्वाङ्नुम्व्यवायेऽपि इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
3. बहुवचने झल्येत् इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
4. ह्रस्वनद्यापो नुट् इति सूत्रस्य व्याख्या लेख्या।
5. परश्च इति सूत्रस्य व्याख्यां प्रतिपादयत।

D)द्वयोरेकं समाधत्त। 10x1=10

1. नामि इति सूत्रस्य यथाग्रन्थं व्याख्या विधेया।
2. कृत्तद्धितसमासाश्च इति सूत्रस्य यथाग्रन्थं व्याख्या कार्या।

RKMVU/DSS/Int MA/12-17/J2017/SK-268

SK- 268 - लघुशब्देन्दुशेखरे स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम् अव्ययीभावसमासश्च

कालावधिः - होराद्वयम्   सत्रम् -10   पूर्णाङ्काः - 50

A)द्वादशसु दश समाधत्त।   1x10=10

1. चटका इत्यत्र प्रत्ययस्थात्कात्पूर्वस्यात इदाप्यसुपः इत्यनेन कुतो नेत्वम्?
2. ङिद्वचनस्य न ङिदादेशानां ङित्त्वमित्यर्थे ज्ञापकता केन स्वीक्रियते?
3. लिङ्गमर्थनिष्ठं शब्दनिष्ठं वा?
4. चौरी इत्यस्य कोऽर्थः?
5. किं नाम वयः?
6. स्त्रीत्वं प्रत्ययद्योत्यं प्रत्ययवाच्यं वा?
7. जहत्स्वार्था कुत्र भवति?
8. प्रत्ययस्थात्कात्.....इत्यादिसूत्रे स्थाग्रहणं किमर्थम्?
9. स्त्रीप्रत्ययविधायकसूत्रेषु तदन्तविधौ किं प्रमाणम्?
10. इन्द्रत्वं जातिः न वा?
11. ऊङुतः इति सूत्रे ङकारस्य किं प्रयोजनम्?
12. समर्थः पदविधिरिति सूत्रे विधिशब्दः भावसाधनः कर्मसाधनः वा?

B)सप्तसु पञ्च समाधत्त।   3x5=15

1. शैषिके कपि तु विकल्प एवेति ग्रन्थस्य तात्पर्यं लिखन्तु।
2. टाबृचि इति सूत्रस्य यथाग्रन्थं व्याख्या कार्या।
3. सन्निपातपरिभाषाया अनित्यत्त्वे किं प्रमाणमिति यथाग्रन्थं लिखन्तु।
4. प्राचां ष्फ तद्धितः इति सूत्रस्य तात्पर्यं प्रतिपादयन्तु।

5. सर्विका कारिका इत्यनयोः सिद्धिः कार्या।

6. सुपो धातुप्रातिपदिकयोः इति सूत्रस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या।

7. समाससंज्ञा-अव्ययीभावसंज्ञा इत्यनयोः कथं समावेश इति लिखन्तु।

C)पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। **5x3=15**

1. अपरिमाणविस्ताचितकम्बलेभ्यो न तद्धितलुकि इति सूत्रस्य व्याख्या विधेया।

2. ऊधसोऽनङ् इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

3. विभाषा सपूर्वस्य इति सूत्रस्य व्याख्या विधेया।

4. अन उपधालोपिनोऽन्यतरस्याम् इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

5. स्वाङ्गलक्षणं यथाग्रन्थं विस्तरेण प्रतिपादयन्तु।

D)द्वयोरेकं समाधत्त **10x1=10**

1. वक्ष्यमाणा इत्यत्र ङीप् कथं न भवतीति यथाग्रन्थं प्रतिपादयन्तु।

2. एकविभक्ति चापूर्वनिपाते इति सूत्रस्य यथाग्रन्थं व्याख्यां लिखन्तु।

RKMVU/DSS/Int MA/13-18/J2017/SK-271

SK-271 वैय्याकरणभूषमसारे आदितः नामार्थप्रकरणं यावत्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A)द्वादशसु दश समाधत्त। 1x10=10

1. आश्रये के स्मृताः ?
2. बोधकतारूपा शक्तिः कुत्र ?
3. कृञादौ सकर्मकत्वव्यवहारः भाक्तः इति नैय्यायिकमतं कुतः न युक्तम् ?
4. क्रियाभेदाय किं प्रवर्तते ?
5. प्रथमो वतिः कः ?
6. लिटः कस्मिन्नर्थे प्रयोगः?
7. किं नाम प्रवर्तनात्वम्?
8. लेट्लकारः कस्मिन्नर्थे भवति?
9. कर्म साकल्येन कतिविधम्?
10. स्वतन्त्रः कर्ता इत्यत्र स्वातन्त्र्यं नाम किम्?
11. अपायो नाम किम्?
12. सम्प्रदानकारकस्य भेदान् लिखत?

B)सप्तसु पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1. फूत्कारत्वादिरूपेण वाच्यत्वेऽपि कुतः व्यापारस्य न नानार्थत्वम्?
2. घटो नश्यतीत्यत्र कः शाब्दबोधः ? तेन किं सिद्ध्यति ?
3. लक्षणप्रतिपदोक्तपरिभाषया धातुलक्षणे कुतः न अतिव्याप्तिवारणं भवति ?
4. कारकस्य कथं क्रिययैव साधुत्वम् ?

5. प्रवर्तनात्वं किमिति प्रतिपादयत।

6. परसमवेतत्वादि योजनेनापि कुतः द्वितीयातिप्रसङ्गवारणं न भवति ?

7. करणस्य विवक्षाधीनत्वे शक्तिविपर्ययादित्यत्र दोषं वारयत।

C)पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। 5x3=15

1. प्रथमान्तार्थमुख्यविशेष्यकशाब्दबोधे पश्य मृगो धावतीत्यत्र कथमेकवाक्यताभङ्गः।

2. घञादिना सिद्धक्रिया अभिधीयत इत्यत्र मानं किम् ?

3. लिङर्थं विवृणुत।

4. कर्मकर्तृविषये व्यासमतानुसारं दोषमुपन्यस्य समाधानं विधेहि।

5. सप्तम्यर्थं प्रतिपादयत।

D)द्वयोरेकं समाधत्त। 10x1=10

1. सम्बोधनान्तमित्यादिकारिकाद्वयं व्याख्यात।

2. घञन्तेषु क्रियाबोधप्रकारं वर्णयत।

***

RKMVU/DSS/Int MA/13-18/J2017/SK-301

SK-301 – ऋग्वेदीयसूक्तानि, निरुक्ते प्रथमाध्यायश्च

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)एकेन वाक्येन उत्तरत। **1x10=10**

1. ब्रह्मा कुतः परिवृढः?
2. समाम्नायः समाम्नातः इत्यत्र समाम्नायपदार्थः कः?
3. भावो नाम कः?
4. बालाः किंप्रयोजनकाः?
5. बिल्मग्रहणं नाम किम् ?
6. साक्षात्कृतधर्माणः के ?
7. वचनम् इन्द्रियनित्यम् इति कस्य मतम् ?
8. के निपाताः?
9. सीमापदनिर्वचनं कथम् ?
10. अद्भुतं नाम किम् ?
11. षड् भावविकाराः इति कस्य मतम् ?
12. निघण्टवः के ?

B)यथेष्टं पञ्च समाधेयाः। **3x5=15**

1. इन्द्रसूक्तस्य ऋषिच्छन्दआदीन् लिखत।
2. समुद्रशब्दस्य सायणोक्ता अर्थाः के?
3. किं अजानन्तः उपक्षियन्ति इति उक्तं देवीसूक्ते?
4. सतो बन्धुमसति निरविन्दन् इत्यस्य आशयः कः?

5. रेतोधा आसन् इत्याद्यर्धर्चस्य अर्थं लिखत।

6. पुरुषस्य सहस्रशीर्षत्वं कथम् ?

7. पुरुषसूक्ताद् यथेष्टं मन्त्रद्वयम् उल्लिखत।

C)यथेच्छं त्रीन् उत्तरत। **5x3=15**

1. अहन् वृत्रं वृत्रतरं व्यंसम् इत्यादिमन्त्रं प्रपूर्य व्याख्यात।

2. आत्सूर्यं जनयन् इत्यादिमन्त्रं पूरयित्वा व्याख्यात।

3. उतामूं द्यां वर्ष्मणोपस्पृशामि इत्यादिमन्त्रस्य अर्थविकल्पान् लिखत।

4. कामस्तदग्रे समवर्तताधि इत्यादिमन्त्रं पूरयित्वा ग्रन्थानुगुण्येन विवृणुत।

5. यत्पुरुषं व्यदधुः....इत्यादिऋचं प्रपूर्य मन्त्रार्थं लिखत।

D)एकं प्रपञ्चयत। **10x1=10**

1. निरुक्तशास्त्रोत्पत्तिकारणं निरूप्य षड् भावविकारान् निरूपयत।

2. मन्त्राणाम् अर्थः अस्तीति ग्रन्थकारपक्षं साधयत।

***

SK-311 अर्थसङ्ग्रहः

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)द्वादशसु दश समाधत्त। 1x10=10

1. शाब्दीभावनायाम् इतिकर्तव्यतया कस्य अन्वयः?
2. जैमिनिप्रोक्तं धर्मलक्षणं किम्?
3. शास्त्रारम्भसूत्रार्थः कः?
4. महाप्रकरणं नाम किम् ?
5. उत्पत्तिविधेः लक्षणं किम्?
6. यागस्य कति रूपाणि? कानि च तानि?
7. को नाम अनारभ्यविधिः?
8. “ऐन्द्र्या गार्हपत्यमुपतिष्ठते” इत्यत्र ऐन्द्री मन्त्रः कः?
9. अर्थक्रमः कः?
10. नियमविध्युदाहरणं किम् ?
11. आरादुपकारकमित्यस्य अर्थः कः?
12. भूतार्थवादः कः?

B)सप्तसु पञ्च समाधत्त। 3x5=15

1. धर्मलक्षणविचारः।
2. अधिकारविधिः।
3. लिङ्गवाक्ययोः बलाबलविचारः।
4. प्रयोगविधिस्वरूपम्।
5. प्रयोगविधौ अर्थप्रमाणम्।

6. सन्निपत्योपकारकम्।

7. संदशन्यायः।

C)पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। **5x3=15**

1. शाब्दीभावनायाः परिचयः।

2. अर्थवादः तद्भेदश्च।

3. विनियोगविधेः सहकारिप्रमाणं श्रुतिः।

4. “सोमेन यजेत ” इत्यत्र विशिष्टविधिविचारः।

5. विनियोगविधिना अङ्गाङ्गिसम्बन्धनिर्णये स्थानप्रमाणस्योपयोगिता।

D)द्वयोरेकं समाधत्त। **10x1=10**

1. नियमादिविधित्रयमाश्रित्य लघूपन्यासं कुरुत।

2. भावनायाः स्वरूपं, तद्भेदं च ग्रन्थोक्तदिशा वर्णयत।

~~**~~

RKMVU/DSS/Int MA/13-18/J2017/SK-315

SK-315 भाषाशास्त्रम्

Full Marks : 50 **Time:2Hours**

A)যেকোন ১০টি প্রশ্নের উত্তর দাও : 1 x 10 = 10

1. ভাষার বিভিন্ন স্তরের নাম লেখ ?
2. রূপান্তর কাকে বলে ?
3. ভাষাতত্ত্বের সংজ্ঞা লেখ ?
4. স্বরধ্বনির ও ব্যঞ্জনধ্বনির মধ্যে পার্থক্য কী ?
5. গ্রীকভাষার কয়েকটি উপভাষার নাম লেখ।
6. এশিয়াতে কেন্‌তম্ গুচ্ছের কোন্ কোন্ ভাষার নির্দেশন পাওয়া গিয়েছে ?
7. কাল্পনিক ভাষা কী ?
8. একটি সমন্বয়ী ভাষার নাম লেখ।
9. রূপিম এর সংজ্ঞা লেখ ?
10. আর্যভাষা বলতে কী বোঝায় ?
11. ভারতের চারটি ভাষাপরিবারের নাম লেখ।
12. গ্রাসমানের সূত্রের একটি উদাহরণ দাও।

B)যেকোন ৫টি প্রশ্নের উত্তর দাও : 5 x 3 = 15

1. ভারতীয় আর্য ও ইরানীয় ভাষার মধ্যে যে কোনো দুটি পার্থক্য উল্লেখ করো।
2. বৈদিক সংস্কৃত ও লৌকিক সংস্কৃতের মধ্যে দুটি পার্থক্য উল্লেখ করো।
3. কেন্‌তম্ গুচ্ছের ভাষাগুলির নাম লেখ। সেগুলির মধ্যে ইংরাজী কোন্ ভাষার অন্তর্গত ?
4. মূর্ধন্যীভবন কাকে বলে ? উদাহরণ সহ ব্যাখ্যাকর ।
5. উচ্চস্বরধ্বনি কী ? সংস্কৃতভাষার উচ্চস্বরধ্বনি কোনগুলি।
6. সমমূলজ শব্দ কাকে বলে ? উদাহরণসহ ব্যাখ্যা দাও।

C)যেকোন ৩টি প্রশ্নের উত্তর দাও : **3 x 5 = 15**

1. প্রাকৃতায়ন সম্বন্ধে বিস্তারিত লেখো।
2. ইন্দো-ইউরেপীয় ভাষার পরিবার সম্বন্ধে সংক্ষেপে লেখ।
3. গ্রীম ও ভের্নার ধ্বনি সূত্র সম্বন্ধে বিস্তারিত লেখো
4. কোলিত্‌স ও গ্রাসমানের ধ্বনিসূত্র সম্বন্ধে সংক্ষেপে লেখ।
5. প্রাচীন ভারতীয় আর্যভাষার প্রধান প্রধান বৈশিষ্ট্যগুলি উল্লেখ করো।

D)যেকোন 1টি প্রশ্নের উত্তর দাও : **1 x 10 = 10**

1. প্রাচীন ভারতীয় আর্যভাষার সময়সীমা, বিভিন্ন স্তর ও সোগুলির সময়সীমা ও নির্দেশন সম্বন্ধে সবিস্তার্ লেখো।
2. ধ্বনিতাত্ত্বিক পরিবর্তন কী ? সংস্কৃতে যে কোনো পাঁচটি ধ্বনিতাত্ত্বিক পরিবর্তন উদাহরণসহ উল্লেখ করো।

RKMVU/DSS/Int MA/14-19/J2017/SK-331

SK-331 साङ्ख्यकारिकः(१-३०), योगसूत्रे समाधिपादः व्यासभाष्यसहितः

समयावधिः-होराद्वयम्   सत्रम् ६   पूर्णाङ्काः-५०

साङ्ख्ये प्रश्नाः

A)पञ्च समाधेयाः। १ x ५ = ५

1. कपिलस्य शिष्यः कः?
2. एकान्ततः दुःखाभावः इत्यस्य कः अर्थः?
3. अहङ्कारः कथं प्रकृतिविकृतिः भवति?
4. जिज्ञासा कस्मिन् विषये केन कारणेन च जायते?
5. अतिदूरात् सतः नोपलब्धिः – उदाहरणं प्रदर्शयत।
6. तद्विपरीतस्तथा च पुमान् – कस्माद् विपरीतः?
7. प्रवृत्तिः कस्य गुणस्य प्रयोजनम्?

B)यथेष्टं पञ्च व्याख्यात। ३ x ५ = १५

1. आधिदैविकं दुःखम्।
2. प्रतिविषयाध्यवसायो दृष्टम्।
3. समानाभिहाराद् अनुपलब्धिः।
4. अभावस्य प्रमाणत्वं खण्डयत।
5. कर्मेन्द्रियाणि।
6. रजः।
7. अचेतनं चेतनावदिव लिङ्गम्।

C)अभीष्टम् एकं प्रश्नं समाधत्त। १० x १ = १०

1. दृष्टवदानुश्रविकः इति व्याख्यात।
2. पुरुषसिद्धेर्हेतून् उपन्यस्यत।

योगे प्रश्नाः

D)यथेच्छं पञ्च समाधत्त। १ x ५ = ५

1. ईश्वरवाचकः कः?
2. कदा द्रष्टुः स्वरूपे अवस्थानम्?
3. प्रत्यक्षस्य किं लक्षणम्?
4. को नाम विकल्पः?
5. केषु मैत्रीं भावयेत्?
6. योगे अलिङ्गं नाम किम्?
7. का प्रज्ञा ऋतं बिभर्ति?

E)यथेच्छं त्रीणि व्याख्यात। ५ x ३ = १५

1. प्रत्यक्षानुमानागमाः प्रमाणानि।
2. तस्यापि निरोधे सर्वनिरोधात् निर्बीजः समाधिः।
3. तत्परं पुरुषख्यातेर्गुणवैतृष्ण्यम्।
4. योगश्चित्तवृत्तिनिरोधः।
5. अभावप्रत्ययालम्बना वृत्तिर्निद्रा।

RKMVU/DSS/Int MA/12-17/J2017/SK-370

SK- 370 - व्युत्पत्तिवादे प्रथमाकारके अभेदान्वयभागः

कालावधिः - होराद्वयम् **सत्रम् -10** **पूर्णाङ्काः - 50**

A)द्वादशसु दश समाधत्त। **1x10=10**

1. संसर्गमर्यादिया इत्यत्र तृतीयार्थः कः?
2. व्युत्पत्तिवादस्य रचयिता कः?
3. स्तोकं पचति इत्यादौ द्वितीयातिरिक्ता विभक्तिः कुतो नोत्पद्यते?
4. समासस्थले अभेदान्वये कारणीभूताकाङ्क्षां लिख?
5. नीलो घटः इत्यादौ विशेषणपदोत्तरविभक्तेरर्थः कः। प्रकारतावादिनये?
6. असाधारण्यं नाम किम्?
7. क्रियाविशेषणानां कर्मत्वं क्लीबत्वं चेति वाक्ये क्रियापदं किं परम्?
8. स्तोकम् ओदनस्य पाकः इति प्रयोगः कदा भवति?
9. मृदु पचति इत्यत्राभेदान्वयबोधजनिका का आकाङ्क्षा?
10. कथं स्तोकः पाकः कृदन्तविशेषणत्वात् इति कस्य वचनम्?
11. उपकुम्भम् इत्यत्र कस्य पदस्य कस्मिन्नर्थे लक्षणा?
12. प्रतियोग्यभावान्वयौ तुल्ययोगक्षमौ इत्यस्य कोऽर्थः?

B)सप्तसु पञ्च समाधत्त। **3x5=15**

1. स्तोकं पाकः, स्तोकः पाकः, इत्यनयोः साधुत्वं यथाग्रन्थं प्रतिपादयन्तु।
2. नीलो घटाः इत्यस्यासाधुत्वम्, शतं ब्राह्मणाः इत्यस्य साधुत्वं च प्रतिपाद्यताम्।
3. अभेदस्य संसर्गतामतेऽप्येतादृशानुगताऽभेदस्यैव तथात्वमुचितम् इत्यस्य तात्पर्यं

लिखन्तु।

4. अभेदो यदि भेदत्वावच्छिन्नाभावस्तदाप्रसिद्धिः, यदि च भेदप्रतियोगिताकाभावस्तदा नीलं जलम् इत्यादिवाक्यस्य प्रामाण्यापत्तिः इति ग्रन्थस्य तात्पर्यं लिखन्तु।
5. त्रयः समुदिताः हेतुः इत्यत्र कथं न समानवचनकत्वमिति लिखत।
6. समानविभक्तिकत्वं परिष्कुर्वन्तु।
7. समासव्यासस्थलीयाकाङ्क्षाज्ञानयोः परस्परबोधे कथं न व्यभिचारः इति प्रतिपादयत।

C)पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। **5x3=15**

1. अभेदः क्व संसर्गमर्यादया भासते।
2. तादात्म्यस्वरूपं प्रतिपादयन्तु।
3. सः घटः घटः सः इत्यादौ अभेदसंसर्गविषयकशाब्दबोधस्योपपत्तये विशेष्यत्वप्रकारत्वयोः अवच्छेदकत्वे निरवच्छिन्नत्वेन विशेषणीये इति ग्रन्थस्य तात्पर्यं लिखन्तु।
4. यत्तु समासव्याससाधारणं विशेषणपदस्य विशेष्यवाचकपदाप्रकृतिकविभक्त्यप्रकृतित्वरूपं विरुद्धविभक्तिराहित्यमेव तादृशान्वयबोधौपयिकाकाङ्क्षा इति मतमुपस्थाप्य खण्डयन्तु।
5. घटो घटः इत्यत्र अभेदान्वयबोधस्य अपादानप्रकारं लिखन्तु।

D)द्वयोरेकं समाधत्त। **10x1=10**

1. व्युत्पत्तिवादारम्भस्य कारणं प्रतिपादयन्तु।
2. तद्धर्मान्यवृत्तिविषयतासम्बन्धेन ज्ञानं प्रति तद्धर्मभेदत्वेन हेतुता लाघवात्, इत्यस्य तात्पर्यं वर्णयन्तु।

***

RKMVU/DSS/Int MA/12-17/J2017/SK-371

SK-371 व्युत्पत्तिवादप्रथमाकारके भेदान्वयवादः

कालावधिः - होराद्वयम् **सत्रम् -10** **पूर्णाङ्काः - 50**

A)द्वादशसु दश समाधत्त। **1x10=10**

1. राजपुरुषः इत्यत्र राजपदस्य कस्मिन्नर्थे लक्षणा?
2. कलञ्जभक्षणाभावजन्यमपूर्वम् इत्याख्यातार्थमुख्यविशेष्यको बोधः केषां नये?
3. स्वत्त्वं षष्ठ्यर्थः इति मते नेदं चैत्रस्य धनम् इति वाक्यस्य कोऽर्थः?
4. शरैः शातितपत्रः इति वाक्यस्य कोऽर्थः?
5. येषां नये विभक्तिः साधुत्वार्था तन्नये तण्डुलं पचति इत्यत्र तण्डुलस्य कुत्र लक्षणा?
6. विभक्तिः कति विधाः?
7. प्रकृत्यर्थे विशेषणविधयान्वयिनी संख्यैव कस्याः अर्थः?
8. एकवचनत्वं कुतो न जातिः?
9. एकत्त्ववाचकत्त्वम् एकवचनत्त्वम् इति स्वीकारे को दोषः?
10. बहुवचनस्य कुत्र शक्तिः?
11. एतदभिप्रायेण जानातीत्यादौ आख्यातस्य निरर्थकतां कः ऊरीचकार?
12. प्रतियोग्यभावान्वयौ तुल्ययोगक्षौ इत्यस्यार्थं लिखन्तु?

B)सप्तसु पञ्च समाधत्त। **3*5=15**

1. राज्ञः पुरुषः इत्यादौ षष्ठ्यादेः स्वत्वादिवाचकत्वम् आवश्यकं नवेति यथाग्रन्थं लिखन्तु।

2. पचति चैत्रः, इत्यत्र संसर्गतावादिमतानुसारं शाब्दबोधं सम्पाद्य पच्यते चैत्रः, इत्यत्र भेदान्वयबोधस्य वारणं कथं कृतमिति यथाग्रन्थं लिखन्तु।
3. राज्ञः पुरुषः इत्यस्य राज्ञः न पुरुष इत्यस्य च प्रकारतावादिनयरीत्या शाब्दबोधप्रक्रियां लिखन्तु।
4. राज्ञः पुरुषः इत्यादौ षष्ठ्यादेः स्वामित्त्वार्थकत्वं कुतो न स्वीकृतमिति यथाग्रन्थं लिखन्तु।
5. न कलञ्ज्ञ भक्षयेत् इति वाक्यस्य न्यायरीत्या मीमांसारीत्या च शाब्दबोधप्रक्रियां लिखन्तु।
6. एकवचनत्त्वादिकं न जातिविशेषः, सुप्त्वादिना साङ्कर्यात् इति ग्रन्थस्य तात्पर्यं लिखन्तु।
7. शरैः शातितपत्रः चैत्रस्य दासभार्या इत्यनयोः साधुत्वम्, ऋद्धस्य राजमातङ्गाः इत्यस्य असाधुत्वं च प्रतिपादयन्तु।

C)पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। 5*3=15

1. जानाति इत्यादौ तिङः निरूढलक्षणास्वीकर्तुः दीधितिकारस्य तात्पर्यं लिखन्तु।
2. नामार्थप्रकारकभेदान्वयबोधं प्रति समानविशेष्यताप्रत्यासत्या प्रत्ययजन्योपस्थितेर्हेतुत्वकल्पनात् इति ग्रन्थभागस्य सप्रसङ्गं व्याख्या विधेया?
3. संख्या प्रकृतेरर्थः इति मतं समर्थयन्तु।
4. संख्या प्रकृतेरर्थः इति मतं खण्डयन्तु।
5. शक्तिसम्बन्धेनैकवचनपदवत्त्वम् एकवचनत्वमिति मतमुपस्थाप्य खण्डयन्तु।

D)द्वयोरेकं समाधत्त। 10*1=10

1. राजपुरुषः इत्यादौ लक्षणास्वीकरणस्य सार्थकत्त्वं प्रतिपादयन्तु।
2. निपातातिरिक्तप्रातिपदिकार्थयोः क्रियातादृशप्रातिपदिकार्थयोश्च भेदेन साक्षाद्

अन्वयबोधस्य अव्युत्पन्नत्वात्, इति ग्रन्थस्य तात्पर्यं विस्तरेण प्रतिपादयन्तु।

RKMVU/DSS/Int MA/16-21/J2017/SK-401

SK-401 – अलङ्कारशास्त्रोपकण्ठम्

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)एकेन वाक्येन उत्तरत। 1x15=15

1. कविः कुत्र प्रजापतिः?
2. नरदेवः कः?
3. प्रतिभापदस्य पर्यायशब्दौ कौ?
4. भावयित्री प्रतिभा कस्मिन् विद्यते?
5. काव्यात् कीदृशो जीवनबोधः भवति?
6. शब्दाः कतिविधाः?
7. का नाम वृत्तिः?
8. रसः कस्य सहोदरः?
9. दीनबन्धुः कः?
10. भववैद्यः कः?
11. कस्य कर्मकलेवरं भवति?
12. उत्प्रेक्षावाचकाः के?
13. अधमकाव्यस्य अपरं नाम किम्?
14. रीतिलक्षणं किम्?
15. काव्यं ग्राह्यमलङ्कारादिति कस्य वचनम्?
16. भामहस्य काव्यलक्षणं किम्?
17. शक्यार्थो नाम कः?

18. स्थायिभावाः कति?

B)सप्तसु पञ्च समासेन विवृणुत। 3x5=15

1. काव्यस्य कारणं निरूपयत।
2. काव्यं कान्तासम्मितमिति कुतः उच्यते।
3. गङ्गायां घोषः इत्यत्र लक्षणायाः समन्वयं प्रदर्शयतु।
4. ओजोगुणं सोदाहरणं प्रतिपादयत।
5. अर्थालङ्कारविषये लघुटिप्पनीं रचयत।
6. करुणरसः आनन्दरूपः कथं भवति।
7. अलङ्कारशास्त्राधिकारी कः।

C)चतुर्षु द्वे विशदयत। 5x2=10

1. कविविषये लघुप्रबन्धं रचयत।
2. श्रीरामकृष्णस्वरूपं निरूपयत।
3. व्यञ्जनाविषये विस्तरेण लिखत।
4. उत्प्रेक्षालङ्कारं सलक्षणं सोदाहरणं प्रतिपादयत।

D)सप्तसु पञ्चानां समस्तपदानां विग्रहं समासनाम च लिखत। 2x5=10

1. तरणचातुर्यम्।
2. धर्मार्थकाममोक्षेषु।
3. सङ्केतितार्थबोधकः।
4. रत्याद्यवच्छिन्ना।
5. संशयराक्षसनाशमहास्त्रम्।
6. प्रतिभाचक्षुः।
7. परमास्वादस्वरूपः।

SK- 412 वेतालपञ्चविंशतिः

कालावधि – 2 hours **पूर्णाङ्का- 50**

A)वाक्येनैकेन पञ्चानां उत्तरं लिखत| 1x 5 = 5

1. राजा केनोपायेन क्षान्तिशीलं निहतवान्?
2. वेतालः राज्ञे किम् आशीर्वचनं प्रदत्तवान् ?
3. राजा वीरदेवः कथं कं देवमाराधयामास?
4. नवमकथायां पञ्चफुट्टिकः क आसीत् ?
5. धर्मस्य श्वशुरगृहं कुत्रासीत्?
6. चण्डसिंहः सत्त्वशीलं कुत्र कथं प्रेषितवान् ?
7. कस्यादेशेन कैः धर्मः निहतः?

B)यथेच्छं पञ्चपदानां व्युत्पत्तिः करणीया| 1x 5 = 5

1. अद्राक्षीत्
2. प्रेप्सुः
3. विदलिष्यति
4. उपचक्रमे
5. जह्ले
6. चिच्छेद
7. प्रबुबुधे

C)यथारुचि पञ्च समाधत्त| 3x 5 = 15

1. हरिस्वामी केन कुत्र किमर्थञ्च प्रेषितः?

2. प्रथमकथायां कन्या केनोपायेन आत्मपरिचयं विज्ञापितवती?

3. मन्दारवतीं कः केनोपायेन जीवयितुमिच्छति?

4. केनोपायेन राजा धर्मः भार्यां कन्यां च रक्षितवान्?

5. अनङ्गरतिं याचमानाः चत्वारो वराःकीदृशगुणविशिष्टा आसन् ?

6. चण्डसिंहः कीदृशः नृप आसीत् ?

7. वीरवरः केनोपायेन तस्य वेतनं व्ययीचकार ?

D)यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः| **5x 3 = 15**

1. अभार्यं हि गृहपतेः गृहं शून्यं- व्याख्ययतां सप्रसङ्गम्।

2. त्रयोविंशकथायां श्मशाननिवासी तापसः कीदृश आसीत्?

3. केनोपायेन त्रिविक्रमस्य जीवनं रक्षितम्?

4. चन्द्रकिरणेन दग्धायाः तारावल्याः कीदृशी अवस्थाभवत् ?

5. नवमकथायां दक्षिणदेशीयस्य पुरुषत्रयस्य नैपुण्यं किमासीत् इति विशदयत।

E)एकस्य प्रश्नस्य उत्तरं लेखनीयम्| **10x1=10**

1. श्मशाननिवासी तापसः तस्य शिष्यं किमादिष्टवान्? शिष्यं किं कृतवान्? वृद्धः तापसः कथं युवकः भवति? (2+2+6=10)

2. चतुर्थकथातः शूद्रकस्य चरित्रम् आलोच्यताम् |

RKMVU/DSS/Int MA/16-21/J2017/SK-412

SK-412 – वेतालपञ्चविंशत्यादिभ्यः चिताः अंशाः

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)द्वादशसु दश प्रश्नान् उत्तरत। **1x10=10**

1. किमु यत्र चतुष्टयमित्यादि श्लोके कस्य कस्य अनर्थहेतुत्वम् उक्तम्?
2. त्रिविक्रमसेनस्य पितुः नाम किम्?
3. कार्याणि केन सिद्ध्यन्ति?
4. भिक्षुकः त्रिविक्रमसेनस्य कृते द्वादशवर्षाणि किं फलमयच्छत्?
5. धर्मस्य अष्टविधत्वं यथाग्रन्थं लिखत।
6. वेतालपञ्चविंशतेः कर्ता कः?
7. निरस्तपादपे देशे किं द्रुमायते?
8. अजातमृतमूर्खेषु कः वरणीयः?
9. के षड्दोषाः पुरुषेणेह हातव्याः?
10. जीवलोकस्य षट्सुखानि कानि?
11. पङ्के गौरिव कः सीदति?
12. अजागलस्तनमिव कस्य जन्म निरर्थकम्?

B)सप्तसु पञ्चानां अर्थप्रकाशं कुरुत। **3x5=15**

1. व्याघ्रेण लुब्धपथिकस्य विश्वाससम्पादनप्रकारं प्रदर्शयत।
2. कार्याक्षमाणां अलसानां वचनं कीदृशं भवतीति दर्शयत।
3. चित्रग्रीवस्य नेतृत्वगुणान् प्रकाशयत।
4. मूर्खः कदा प्रवीणतां याति सश्लोकमर्थं प्रकाशयत।

5. अल्पानां वस्तूनां संहतिः कथं कार्यसाधिका भवति सश्लोकं प्रतिपादयत।

6. महात्मनां किं प्रकृतिसिद्धं वर्तते?

7. सात्विकं दानं किमिति निरूप्य तन्माहात्म्यं वर्णयत।

C)पञ्चसु त्रयाणामेव लघुटिप्पणीं कुरुत। 5x3=15

1. मन्त्रिपुत्रराजपुत्रयोः वृद्धायाः गृहे वासः,तत्रस्थं वृत्तान्तं च यथाग्रन्थं वर्णयत।

2. पद्मावती वज्रमुकुटयोः प्रथमदर्शनवृत्तान्तं सप्रसङ्गं वर्णयत।

3. वेतालपञ्चविंशत्याः द्वितीयकथायाः वेतालत्रिविक्रमसेनयोः प्रश्नोत्तरभागं कथयत।

4. पद्मावत्त्याः संकेतानां वर्णनं कुरुत।

5. सुदीर्घकालेऽपि किं विक्रियां न याति सश्लोकं व्याख्यात।

D)अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत। 10x1=10

1. वायसहिरण्यकयोः कथाभागं वर्णयत। तस्य तात्पर्यञ्च लिखत।

2. वेतालपञ्चविंशत्यां प्रदर्शितं राज्ञः वरप्राप्तिप्रसंगं यथाग्रन्थं वर्णयत।।

***

RKMVU/DSS/Int MA/15-20/J2017/SK-431

SK—431 - संस्कृतसाहित्येतिहासः

कालावधिः - होरात्मकः **पूर्णाङ्काः - 50**

A)यथेच्छं दश समाधत्त। **1*10=10**

1. अष्टाध्यायीकृतः त्रीणि नामानि कानि ?
2. वेदपुरुषस्य घ्राणं किं शास्त्रम् ?
3. शुल्बसूत्रं वेदाङ्गेषु कुत्र अन्तर्भवति ?
4. दण्डादण्डि, उदरपूरं भुङ्क्ते इत्यादिपदानामनुशासनेन किं समर्थितं भवति?
5. कस्मिन् शिलालेखे भारवेः नाम उदलेखि ?
6. गीतगोविन्दं कतिसर्गात्मकम् ?
7. शिवमहिम्नःस्तोत्रं किंनामकेन व्यरचि ?
8. कुन्दमालानाटककर्ता बौद्धसूरिः दिङ्नागः उत तदितरः ?
9. त्रिविक्रमभट्टस्य विश्रुतं चम्पूकाव्यं किम् ?
10. बाणसन्दृब्धा आख्यायिका का ?
11. बृहत्कथासंक्षेपः कः ग्रन्थः क्षेमेन्द्रेण प्राणायि ?
12. पूर्वमीमांसासम्प्रदाये प्रसिद्धमतद्वयप्रवर्तकौ कौ ?

B)पञ्च उत्तरत। **3*5=15**

1. वेदाङ्गगतां शिक्षां परिचाययत।
2. भारवेः काव्यशैलीं ग्रन्थोक्तरीत्या सोदाहरणं परिचाययत।
3. सदेशकालकृति जयदेवं परिचाययत।

4. दृश्यकाव्यस्य आविर्भावः कथं जातः?

5. संस्कृतरङ्गमञ्चविषये सङ्क्षेपेण लिखत।

6. शूद्रकं परिचाययत।

7. दर्शनानि कतिविधानि? तत्प्रणेतारश्च के?

C)त्रयः समाधेयाः। **5*3=15**

1. संस्कृतस्य भाषितभाषात्वं साधयत।

2. नैषधकारस्य देशकालकृतिविषये स्वल्पग्रन्थां टिप्पणीं विधत्त।

3. भवभूतेः एकं नाटकमधिकृत्य लघुलेखं विधत्त।

4. अधिपञ्चतन्त्रं लघुप्रबन्धं रचयत।

5. आनन्दवर्धनस्य देशकालकृतिविषये लिखत।

D)एकस्य उत्तरं लेख्यम्। **10*1=10**

1. कविकुलगुरोः कालिदासस्य देशकालौ प्रस्तूय तस्य कृतितद्वैशिष्ट्यादिकं प्रपञ्चयत।

2. गुणाढ्यस्य मूलं काव्यं तदाश्रितं काव्यत्रयं च उपजीव्य आलोचयत।

RKMVU/DSS/Int MA/15-20/J2017/SK-444

SK-444 – साहित्यदर्पणे 4,5,8,9 परिच्छेदाः, कुवलयानन्दश्च

कालावधिः - होराद्वयम् **पूर्णाङ्काः - 50**

A)एकेन वाक्येन समाधत्त। 1x10=10

1. गुणाः कस्य उत्कर्षहेतवः?
2. का नाम रीतिः?
3. प्रयोजनविशिष्टे तीरे लक्षणा कुतो न युक्ता ?
4. यावत्कार्यप्रसारिणी वृत्तिः का ?
5. एकप्रकारको ध्वनिः कः?
6. उपमानोपमेययोः कीदृशं सादृश्यम् उपमालङ्कारः?
7. कुवलयानन्दस्य लक्ष्यलक्षणश्लोकाः प्रायः कुत्रत्याः?
8. रसधर्मभूताः गुणाः रसाभासादिषु वर्तन्ते उत न ?
9. विवक्षितान्यपरवाच्यध्वनिः इत्यत्र विग्रहः कथम् ?
10. पदद्योत्येन ध्वनिना सुकवेः भारती का इव भाति ?
11. दर्पणकारमते काव्यं कतिविधम् ?
12. शब्दशक्तिः इत्यस्य किं लक्षणम् ?

B)पञ्च संक्षेपेण विवृणुत। 3x5=15

1. व्यङ्ग्यार्थस्य व्यञ्जकत्वं प्रतिपादयत।
2. प्रसादगुणं सलक्षणोदाहरणं निरूपयत।
3. कविप्रौढोक्तिसिद्धेन वस्तुना वस्तुध्वनिं सोदाहरणं प्रतिपादयत।

4. पश्य नीलोत्पलद्वन्द्वात् इत्यादौ अलङ्कारलक्षणं समन्वयत।

5. उत्तमकाव्यस्य लक्षणं सोदाहरणं निरूपयत।

6. उभयशक्त्युद्भवध्वनिं सोदाहरणं प्रतिपादयत।

7. जलकेलितरलेत्यादिपद्ये रूपकालङ्कारः नानुमेयः, उपपादयत।

C)पञ्चसु त्रीन् विवृणुत। 5x3=15

1. अर्थशक्त्युद्भवध्वनेः द्वादशप्रकारान् उल्लिख्य अभीष्टं प्रकारद्वयं सोदाहरणं दर्शयत।
2. गुणीभूतव्यङ्ग्यलक्षणं निरूप्य अष्टसु तत्प्रकारेषु अभीष्टं प्रकारत्रयं सोदाहरणं निरूपयत।
3. बिम्बप्रतिबिम्बभावघटितम् उपमालङ्कारं दीक्षितोक्तदिशा सोदाहरणं व्याख्यात।
4. वक्त्राद्यौचित्येन रचनायाः भेदं ग्रन्थोक्तरीत्या स्पष्टीकुरुत।
5. भ्रमधार्मिक इत्यादौ अनुमानमाशङ्क्य तस्य निराकरणम् उपपादयत।

D)एकं प्रपञ्चयत। 10x1=10

1. सोऽयमिषोरिव दीर्घदीर्घतरोऽभिधाव्यापारः इति वचनं, धनिकस्य तात्पर्यवृत्तिं च व्याख्याय परास्यत।
2. लुप्तोपमायाः अष्टौ प्रकारान् ग्रन्थोक्तरीत्या प्रपञ्चयत।

***

RKMVU/DSS/Int MA/16-21/J2017/SH-601

SH-601 Spiritual Heritage of India

Full Marks : 50 **Time : 2 Hours**

A)অতি সংক্ষিপ্ত উত্তর দাও (যেকোন ১১টি) : 1 **x**11=11

1. কবে ও কতসালে বেলুড় মঠ প্রতিষ্ঠিত হয় ?
2. "চরিত্র গঠনের ইহাই একমাত্র উপায়"। - উপায়টি কি ?
3. কিসের জন্য এই ছাত্র জীবন ?
4. "যদি ধর্মলাভই তোমার যথার্থ বাসনা থাকে তাহা হইলে নানা জায়গা না ঘুরিয়া দক্ষিণেশ্বরে ঠাকুরের নিকট চল", - কে কাহাকে বলিয়াছিলেন ?
5. শ্রীরামকৃষ্ণ কোথায় তাঁর সন্ন্যাসী শিষ্যদের গৈরিক বস্ত্র প্রদান করিয়াছিলেন ?
6. শাস্ত্রীয় বিধি অনুযায়ী কোন অনুষ্ঠানের মাধ্যমে স্বামীজী ও তাঁহার গুরুভ্রাতারা বাহ্য-সন্ন্যাস গ্রহণ করেন ?
7. স্বামীজীর মতে মানুষের অন্তনির্হিত দেবত্বের বিকাশের জন্য কোন দুইটি জিনিসের সমান উত্কর্ষ সাধনের প্রয়োজন ?
8. এই ছাত্র জীবন কিসের জন্য নহে ?
9. কোন শক্তির পুনঃ পুনঃ প্রয়োগের মাধ্যমেই জীবনের ঊর্ধ্বায়ন ঘটে ?
10. কলম্বো হতে আলমোড়া পর্যন্ত ঘুরিয়া স্বামীজী যে সব কথা বলিয়াছিলেন তাহা লইয়া যে পুস্তকটি রচিত হয় তাহার নাম লেখ ?
11. স্টেশন মাষ্টার শ্রী শরচ্চন্দ্র গুপ্ত পরবর্তী কালে কাহার কাছে সন্ন্যাস দীক্ষা গ্রহণ করেন ও তাঁহার সন্ন্যাস নামটি লেখ ?
12. কোন তিনটি গুণ প্রত্যেক মানুষের মধ্যেই কমবেশী থাকে ?
13. স্বামীজী বলিতেন - "জ্ঞান আহরণের একটি মাত্র উপায় আছে" - সেইটি কি ?

B)সংক্ষিপ্ত উত্তর দাও (যেকোন ৩টি): 3 **x** 3 = 9

1. রামকৃষ্ণ মিশনের প্রধান উদ্দেশ্য কি ?
2. ‘ধ্যান’ কাহাকে বলে ?
3. স্বামীজীর মতে ‘মহাত্মা’ ও ‘দুরাত্মা’-র সংজ্ঞা দাও ?
4. পাশ্চাত্যে যাইবার পূর্বে স্বামীজী কি ভাবে ঠাকুরের নিকট হইতে নির্দেশ লাভ করেন ?
5. বাগানের সাঁওতাল কুলিদের সহিত স্বামীজীর সম্পর্ক কি রকম ছিল ও তাহাদের খাওয়ানোর ঘটনাটি বর্ণনা কর ?

C)নাতিদীর্ঘ প্রবন্ধ লেখ (যেকোন ৪টি) : 5 **x** 4 = 20

1. বরাহনগরের মঠ বাড়ীটি কি নামে পরিচিত ছিল ? এই বরাহনগর মঠ ও সেইখানে সাধুদের জীবনযাত্রা সম্বন্ধে লেখ ?
2. “তুই কি চাস ?” - কাশীপুর উদ্যান বাটীতে ঠাকুরের এই প্রশ্নে স্বামীজী কি উত্তর দিয়াছিলেন এবং ইহার প্রত্যুত্তরে ঠাকুর কি বলিয়াছিলেন লেখ ?
3. হরিদ্বার যাওয়ার পথে হাতরাস স্টেশনে যে উল্লেখযোগ্য ঘটনাটি ঘটিয়াছিল তাহা যথাযথ বর্ণনা কর ?
4. স্বামীজীর মতে শিক্ষাকে সফল করিবার জন্য কোন গুণ বিশেষ সহায়ক ? ‘শ্রদ্ধা’ বা ‘আত্মবিশ্বাস’ বলিতে কি বোঝ ?
5. ‘ইচ্ছাশক্তি’ এবং ‘ইচ্ছাশক্তির বর্দ্ধন’- বলিতে স্বামীজী কি বলিয়াছেন লেখ ?
6. “১৮৯৭ খ্রীষ্টাব্দের ২০ শে ফেব্রুয়ারি স্বামীজী শিয়ালদহ স্টেশনে আসিয়া পৌঁছিলেন”। - সেইদিনকার ঘটনাটি বর্ণনা কর ?

D)সুবিস্তারিত আলোচনা কর (যেকোন ১টি) : 1 **x** 10 = 10

1. প্রথম দর্শনের কতদিন পর স্বামীজীর সহিত শ্রীরামকৃষ্ণদেবের দ্বিতীয়বার

সাক্ষাৎ হয় ? ঘটনাটির বিস্তারিত বিবরণ দাও ?

2. "১৯০২ খ্রীষ্টাব্দের ৪ঠা জুলাই রাত্রি নয়টার সময় স্বামীজী ধ্যানযোগে দেহত্যাগ করেন"। দেহত্যাগের দুইদিন পূর্বে যে বিশেষ উল্লেখযোগ্য ঘটনাটি ঘটিয়াছিল তাহা ও পূর্বোক্ত দিনের ঘটনাবলীর বিস্তারিত বর্ণনা দাও ?

RKMVU/DSS/Int MA/15-20/J2017/SH-602

SH-602 Spiritual Heritage of India

Full Marks : 50 **Time : 2 Hours**

সমস্ত প্রশ্নের উত্তর স্বামীজীর দৃষ্টিভঙ্গি অনুসারে হওয়া বাঞ্ছনীয়।

1) যে কোন দশটি প্রশ্নের উত্তর দাও **১ x ১০ = ১০**

1. এক কথায় জাতিভেদ সমস্যার সমাধান কি ?
2. পূর্ণ ব্রহ্মচর্যের অর্থ কি ?
3. ভারতের সামনে প্রধান দুটো বিপদ কি কি ?
4. জ্ঞান আহরণের একটি মাত্র উপায় কি ?
5. মানুষ কোন বলের সাহায্যে সর্বত্র জয়ী হয় ?
6. জাতিভেদ প্রথার প্রধান গলদ কি ?
7. ভারতবাসীর হাজার বৎসর দাসত্বের প্রধান কারণ কি ?
8. ব্রাহ্মণ কে ?
9. উপনিষদের কোন ভাবের উপর স্বামীজী সবসময় জোর দিতেন ?
10. উপনিষদের মূলমন্ত্র কি ?
11. যথার্থ শিক্ষক কে ?

2) যে কোন পাঁচটি প্রশ্নের উত্তর দাও। **৫ x ৩ = ১৫**

1. চরিত্র বলতে কি বোঝ ?
2. স্বামীজী কি দৃষ্টিতে জাতিভেদ প্রথা সমর্থন করেছেন ?
3. যথার্থ সংস্কারক হতে গেলে কি কি সর্ত পূরণ করতে হবে ?
4. অস্পৃশ্যতা সম্বন্ধে স্বামীজীর মত কী ?
5. স্বামীজী জনগণের মহিমা কীভাবে করেছেন ?

6. জনগণের বর্তমান অবস্থার কারণ কি ?

7. শিক্ষার মনস্তাত্ত্বিক দৃষ্টিভঙ্গী কি হওয়া উচিত।

3) যে কোন তিনটি প্রশ্নের উত্তর দাও। **৩ x ৫ = ১৫**

1. প্রকৃত শিক্ষা কি ?
2. শিক্ষা লাভের আদর্শ পদ্ধতি বিষয়ে সংক্ষেপে আলোচনা কর।
3. জাতিভেদ-প্রথার মূল উদ্দেশ্য কী
4. বর্তমান অধঃপতনের কারণগুলি কি কি ?

4) যে কোন একটি প্রশ্নের উত্তর লেখ। **১০ x ১ =১০**

1. জাতিভেদ-সমস্যার সমাধান কী ?
2. গণশক্তির জাগরণকল্পে আমাদের দায়িত্ব কী ?

RKMVU/DSS/Int MA/14-19/J2017/SH-603

SH-603 Spiritual Heritage of India

Full Marks : 50 **Time : 2 Hours**

সমস্ত প্রশ্নের উত্তর স্বামীজীর দৃষ্টিভঙ্গি অনুসারে হওয়া বাঞ্ছনীয়।

1) যে কোন দশটি প্রশ্নের উত্তর দাও **১ x ১০ = ১০**

1. এক কথায় জাতিভেদ সমস্যার সমাধান কি ?
2. পূর্ণ ব্রহ্মচর্যের অর্থ কি ?
3. ভারতের সামনে প্রধান দুটো বিপদ কি কি ?
4. জ্ঞান আহরণের একটি মাত্র উপায় কি ?
5. মানুষ কোন বলের সাহায্যে সর্বত্র জয়ী হয় ?
6. জাতিভেদ প্রথার প্রধান গলদ কি ?
7. ভারতবাসীর হাজার বৎসর দাসত্বের প্রধান কারণ কি ?
8. ব্রাহ্মণ কে ?
9. উপনিষদের কোন ভাবের উপর স্বামীজী সবসময় জোর দিতেন ?
10. উপনিষদের মূলমন্ত্র কি ?
11. যথার্থ শিক্ষক কে ?

2) যে কোন পাঁচটি প্রশ্নের উত্তর দাও। **৫ x ৩ = ১৫**

1. চরিত্র বলতে কি বোঝ ?
2. স্বামীজী কি দৃষ্টিতে জাতিভেদ প্রথা সমর্থন করেছেন ?
3. যথার্থ সংস্কারক হতে গেলে কি কি সর্ত পূরণ করতে হবে ?
4. অস্পৃশ্যতা সম্বন্ধে স্বামীজীর মত কী ?
5. স্বামীজী জনগণের মহিমা কীভাবে করেছেন ?

6. জনগণের বর্তমান অবস্থার কারণ কি ?

7. শিক্ষার মনস্তাত্ত্বিক দৃষ্টিভঙ্গী কি হওয়া উচিত।

3)যে কোন তিনটি প্রশ্নের উত্তর দাও। ৩ x ৫ = ১৫

1. প্রকৃত শিক্ষা কি ?
2. শিক্ষা লাভের আদর্শ পদ্ধতি বিষয়ে সংক্ষেপে আলোচনা কর।
3. জাতিভেদ-প্রথার মূল উদ্দেশ্য কী
4. বর্তমান অধঃপতনের কারণগুলি কি কি ?

4)যে কোন একটি প্রশ্নের উত্তর লেখ। ১০ x ১ =১০

1. জাতিভেদ-সমস্যার সমাধান কী ?
2. গণশক্তির জাগরণকল্পে আমাদের দায়িত্ব কী ?

RKMVU/DSS/Int MA/13-18/J2017/SH-604

SH-604 Spiritual Heritage of India

Full Marks : 50 **Time : 2 Hours**

1)Answer any 5 in Bengali **5 x 10 = 10**

1. Why Swamiji considers India “Punyabhumi”?
2. What are the specialities of the Indian race?
3. What can India teach the world?
4. What is the way out for National upliftment?
5. ‘What our country now wants, are muscles of iron and nerves of steel’ – Explain
6. What did Swamiji mean by ‘Arise, Awake...’
7. Hinduism is an impersonal religion – Explain.

RKMVU/DSS/Int MA/12-17/J2017/SH-605

SH-605 Spiritual Heritage of India

Time:2hrs **Full Marks:50**

A)যে কোনো পাঁচটি প্রশ্নের উত্তর দাও। 5 x 3 = 15

1. ধারণা, ধ্যান ও সমাধি কি ?
2. যোগের মুখ্য ও মহান উদ্দেশ্যটি কি ? যোগের দ্বিতীয় উদ্দেশ্যটি কি ?
3. প্রাণায়ামের অঙ্গ তিনটি কি কি ?
4. যোগ সাধনের প্রশস্ত সময় কখন ? 'রোজ স্নান করবে' - কেন ?
5. নিঃস্বার্থপর ব্যক্তি কিভাবে জগত্ শাসনের ক্ষমতা অর্জন করে ?
6. কিভাবে প্রেম, নিষ্ঠা ও ধৈর্য আমাদের জীবনকে সফল করে তোলে ?
7. 'গীতাপাঠ অপেক্ষা ফুটবল খেলিলে তোমরা স্বর্গের আরও নিকটবর্তী হইবে' - কেন স্বামীজী এই কথা বলছেন ?

B)যে কোনো পাঁচটি প্রশ্নের উত্তর দাও। 5 x 5 = 25

1. প্রাণায়াম অভ্যাসের দ্বিতীয় প্রণালীটি বর্ণনা কর।
2. কিভাবে আমরা শরীর ও মনের বন্ধন থেকে মুক্ত হব রাজযোগের মাধ্যমে ?
3. স্বামীজী যোগাভ্যাসের জন্য সাধকের 'ছ'টি শিক্ষা'র কথা বলেছেন - সেগুলো কি কি ?
4. জীবনে যখন অন্ধকার আসবে তখন কিভাবে আমরা তা দূর করব ?
5. আমাদের মধ্যে বীরত্ব কি উপায়ে প্রকাশ পাবে ?
6. কিভাবে আত্মবিশ্বাসী হব ?
7. যেকোন পাঁচটি অভ্যাসের কথা লেখ যা আমরা প্রতিদিন পালন করব ?
8. স্থূলশরীর, সূক্ষ্মশরীর ও আত্মা - এই সম্বন্ধে লেখ।

C)যে কোনো একটি প্রশ্নের উত্তর দাও । 1 **x** 10 = 10

1. অষ্টাঙ্গযোগ কি ?
2. ব্যক্তিত্বের বিকাশের জন্য যে কোন পাঁচটি গুণের কথা লেখ।

RKMVU/DSS/Int MA/16-21/J2017/EN-612

EN-612 – English General

Time: 2 hrs. **Full Marks: 50**

A)Read the passage and answer the questions which follow it. 2X5

God the only real teacher

MASTER (sharply): "That's the one hobby, of you Calcutta people – giving lectures and bringing others to the light! Nobody ever stops to consider how to get the light himself. Who are you to teach others?"

"He who is the Lord of the Universe will teach everyone. He alone teaches us, who has created this universe; who has made the sun and moon, men and beasts, and all other beings; who has provided the means for their sustenance; who has given children parents and endowed them with love to bring them up. The Lord has done so many things – will He not show people the way to worship Him? If they need teaching, then He will be the Teacher. He is our Inner Guide."

"Suppose there is an error in worshipping the clay image; doesn't God know that through it He alone is being invoked? He will be pleased with that very worship. Why should you get a headache over it? You had better try for knowledge and devotion yourself."

This time M. felt that his ego was completely crushed. He now said to himself: "Yes, he has spoken the truth. What need is there for me to teach others? Have I known God? Do I really love Him? 'I haven't room enough for myself in my bed, and I am inviting my friend to share it with me!' I know nothing about God, yet I am trying to teach others. What a shame! How foolish I am! This is not mathematics or history or literature that one can teach it to others. No, this is the deep mystery of God. What he says appeals to me."

This was M.'s first argument with the Master, and happily his last.

MASTER: "You were talking of worshipping the clay image. Even if the image is made of clay, there is a need for that sort of worship. God Himself has provided different forms of worship. He who is the Lord of the Universe has arranged all these forms to suit different men in different stages of knowledge."

"The mother cooks different dishes to suit the stomachs of her different children. Suppose she has five children. If there is a fish to cook, she

prepares various dishes from it – pulau, pickled fish, fried fish, and so on – to suit their different tastes and powers of digestion.”
"Do you understand me?”

1. What is the hobby of Calcutta people, according to Sri Ramakrishna?
2. What lessons will the Lord of the Universe give?
3. How was M’s ego crushed? What was M’s realization?
4. Why do we have different forms of worship?
5. How does a mother’s example prove Sri Ramakrishna’s argument?

B)Write a letter to a friend describing your ambition in life. 10X1

C)Choose any five words and write their meanings. 1X5

Manipulate, lacunae, groan, keen, influence, apologise, legend

D)Make sentences using any five words. 1X5

Altar, fragrant, liberate, immense, haunt, occasion, brute

E)Fill in the blanks with appropriate prepositions. 1X5

1. ________ then he has not shown his face.
2. Pay careful attention _____ what I am going to say.
3. I am indebted to you _____ your help.
4. He is ambitious _____ fame.
5. I have no prejudice ______ Muslims.

F)Answer Question No. 1 and any other two Questions. (Learning the Western Alphabet, Ode on a Grecian Urn, Tyger, Three Men in a Boat, Letters: Gandhi – Tagore) 5X3

1. a.Mention any one image or a scene from the poem *Ode on a Grecian urn.*
   b. Write any one feature of the Old English period?
   c. Write two lines on “*Beowulf*”.
   d. Who wrote the poem *The Tyger*?
   e. Where was Gandhiji when he wrote the letter to Tagore on

9.10.1932?

2. Describe the episode of hanging a picture on the wall by Uncle Podger.
3. Summarize the second stanza of the poem *Ode on a Grecian Urn*.
4. Write a brief note on Ming Ming's character based on the story *Learning the Western Alphabet*.

RKMVU/DSS/Int MA/15-20/J2017/EN-614

EN-614 – English General

Time: 2 hrs. **Full Marks: 50**

A)Read the passage and answer the questions which follow it. 2X5

"It is narrated in the Bhagavata that the Avadhuta had twenty-four gurus, one of whom was a kite. In a certain place the fishermen were catching fish. A kite swooped down and snatched a fish. At the sight of the fish, about a thousand crows chased the kite and made a great noise with their cawing. Whichever way the kite flew with the fish, the crows followed it. The kite flew to the south and the crows followed it there. The kite flew to the north and still the crows followed after it. The kite went east and west, but with the same result. As the kite began to fly about in confusion, lo, the fish dropped from its mouth. The crows at once let the kite alone and flew after the fish. Thus relieved of its worries, the kite sat on the branch of a tree and thought: 'That wretched fish was at the root of all my troubles. I have now got rid of it and therefore I am at peace.'

"The Avadhuta learnt this lesson from the kite, that as long as a man has the fish, that is, worldly desires, he must perform actions and consequently suffer from worry, anxiety, and restlessness. No sooner does he renounce these desires than his activities fall away and he enjoys peace of soul.

"But work without any selfish motive is good. It does not create any worry. But it is very difficult to be totally unselfish. We may think that our work is selfless, but selfishness comes, unknown to us, from no one knows where. But if a man has already undergone great spiritual discipline, then as a result of it he may be able to do work without any selfish motive. After the vision of God a man can easily do unselfish work. In most cases action drops away after the attainment of God. Only a few, like Narada, work to bring light to mankind.

"The Avadhuta accepted a bee as another teacher. Bees accumulate their honey by days of hard labour. But they cannot enjoy their honey, for a man soon breaks the comb and takes it away. The Avadhuta learnt this lesson from the bees that one should not lay things up. Sadhus should

depend one hundred percent on God. They must not gather for the morrow. But this does not apply to the householder. He must bring up his family; therefore it is necessary for him to provide. Birds and monks do not hoard. Yet birds also hoard after their chicks are hatched: they collect food in their beaks for their young ones.

"Let me tell you one thing, Vijay. Don't trust a sadhu if he keeps bag, and baggage with him and a bundle of clothes with many knots. I have seen such sadhus under the banyan tree in the Panchavati. Two or three of them were seated there. One was picking over lentils, some were sewing their clothes, and all were gossiping about a feast they had enjoyed in a rich man's house. They said among themselves, 'That rich man spent a hundred thousand rupees on the feast and fed the sadhus sumptuously with cake, sweets, and many such delicious things.' " (All laugh)

1. What happened when the Kite flew away with a fish?
2. What does the fish symbolise? What lesson did the Avadhuta learn from the Kite?
3. What is good work? How can we do that?
4. What did the bees teach the Avadhuta?
5. What kind of sadhus is to be avoided?

B)Write a short essay on Good manners. **10X1**

C)Choose any five words and write their meanings. **1X5**

Bewitched, niche, shrug, solitary, cautious, grin, scrutiny

D)Make sentences using any five words. **1X5**

Solemn, conviction, genuine, gorgeous, intimate, curiosity, retort

E)Fill in the blanks with appropriate prepositions. **1X5**

1. I will be done _____ then.
2. There is no meaning ______ what you say.
3. He married ____ money
4. He killed two birds _____ one shot.
5. He was equal _____ the occasion.

F) Answer question no. 1 and any other two questions. (*Blues in the*

***Night, Mad Girl's Love Song, Song of Myself*, Gandhi's letters to Bose, Swami Vivekananda's Speech at WPR, Chicago) 5X3**

1. Write short answers.

1. Who wrote the poem *Song of Myself*?
2. Who was Sylvia Plath's husband?
3. Name the two main characters of the story *Blues in the Night*.
4. Bose disagreed with whose resolution?
5. Where is Chicago?

2. Write a brief note on Katherine's character.

3. Summarize the poem *Mad Girl's Love Song*.

4.Briefly write about Swamiji's views on religion based on his speech in Chicago.

RKMVU/DSS/Int MA/14-19/J2017/EN 616

EN- 616 English

Full Marks : 50 **Time : 2 Hours**

A)Answer <u>any one</u> of the following : 1 X 8 =8

1. How did the pligrims begin their journey ? What was their realization at the end of the journey ?
2. What dose Kamala Das say adout her preference for English language for writing ?

B)Answer <u>any one</u> of the following : 1 X 6 =6

1. How can Kamala Das repeat the names of those in power ? Dose she know politics ?
2. When did the pligrims lose their way ? What was its effect upon the pilgrims ?

C)Answer <u>any two</u> of the following : 2 X 6 =12

1. Why dose the author Stephen Leacock feel the necessity of re-writing the national proverbs ?
2. What is the author's interpretation of the proverb : “A rolling stone gathers no moss.”
3. Explain the proverb “People who live in glass houses ought not to throw stones”. Give the author's interpretation of the proverb.
4. Dose charity begin at home in modern days ?

D)Write two paragraphs in about 100 words on <u>any one</u> of the following topics : 12

1. A fair you have recently visited.
2. The value of reading newspaper.

E)Choose the right answer and fill the gap: 1 X 4 =4

1. “The banana worked _________ .” a)serprise, b)magic, c)miracle.
2. “The teacher brought _________ .” a)many boys, b)a few boys, c)about a dozen boys.
3. “At the market fountain stood the old shark ________ .” a)Marco, b)Vellan, c)Gaffur.
4. “I was a sort of scared of the man who acted as my ______ .” a)customer, b)examiner, c)client.

F)Fill in the blankes with articles : ½ X 6 =3

1. He is ____ B.A Hons in Economics and _____M.A in Statistics.
2. Can you tell me ______shortest way to the airport.
3. I know him. He is _____honest man.
4. He is _____happiest man in _____ family.

G)Give a single word for each group of words : 1 X 5 = 5

1. A collection of poems
2. One who is not conquered
3. Right to Vote
4. Recalling past events with sentiments
5. Continuing for ever.